

893
14052018

GUVERNUL ROMÂNIEI
PRIMUL – MINISTRU

239/24.05.2018

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție,
Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la propunerea legislativă privind punerea în acord a prevederilor Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, cu deciziile Curții Constituționale, Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, a Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, precum și Deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, inițiată de domnul senator PSD Nicolae Șerban și un grup de parlamentari PSD, ALDE (Bp.185/2018).

I. Principalele reglementări

Astfel cum se precizează în *Expunerea de motive*, inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare modificarea și completarea *Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare*, în vederea punerii în acord a acesteia cu unele decizii ale Curții Constituționale de punere în aplicare a *Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale și Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană*, precum și în vederea armonizării Codului de procedură penală cu practica izvorâtă din deciziile Curții Constituționale și a instanțelor judecătorești.

II. Observații și propuneri

1. Apreciem că se impune eliminarea din *Legea nr. 135/2010* atât a dispozițiilor privind procedura în camera preliminară (art. 342-348 C.p.p.) precum și a celor referitoare la judecătorul de cameră preliminară. Corelativ acestor modificări propuse, este necesară o reanalizarea a tuturor dispozițiilor din *Codul de procedură penală*, pentru a se realiza corelările necesare, precum și pentru a clarifica, din punct de vedere legislativ, toate acele aspecte ce decurg din eliminarea celor două instituții.

În opinia noastră, eliminarea procedurii în camera preliminară și a judecătorului de cameră preliminară este justificată de următoarele considerente:

- există numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care au fost admise excepții de neconstituționalitate ale unor dispoziții privind judecătorul de cameră preliminară și, respectiv, procedura în camera preliminară¹. Chiar dacă, în cazul unora dintre aceste decizii ale Curții

¹ Este vorba de Decizia Curții Constituționale nr. 599/2014, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 886 din 5 decembrie 2014, Decizia Curții Constituționale nr. 663/2014, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 52 din 22 ianuarie 2015, Decizia Curții Constituționale nr. 641/2014, publicată în Mon. Oficial al României Partea I nr. 887 din 5 decembrie 2014, Decizia Curții Constituționale nr. 496/2015, publicată în Mon. Oficial al României Partea I nr. 708 din 22 septembrie 2015, Decizia Curții Constituționale nr. 552/2015, publicată în Mon. Oficial al

Constituționale, legiuitorul a intervenit și a pus în acord textele C.p.p. cu Constituția, așa cum a fost aceasta din urmă interpretată în deciziile Curții Constituționale, soluțiile impuse de deciziile Curții Constituționale nu coincid cu intenția inițială a legiuitorului infraconstituțional, care, la momentul elaborării *noului Cod de procedură penală*, a avut în vedere reglementarea unei proceduri în camera preliminară care să fie exclusiv scrisă și să aibă ca obiect verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală;

- deși intenția de reglementare a legiuitorului a fost ca procedura în camera preliminară să fie una care să permită cu celeritate, într-un termen de cel mult 60 de zile de la data înregistrării cauzei la instanță, judecătorul să se pronunțe atât asupra competenței și a legalității sesizării instanței, cât și asupra legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, în prezent, ca urmare a intervențiilor legislative menite să pună în acord textele C.p.p. cu *Constituția României, republicată*, așa cum a fost aceasta din urmă interpretată în deciziile Curții Constituționale, în practică se constată, în foarte multe cazuri, faptul că termenul legal de cel mult 60 de zile de la data înregistrării cauzei la instanță nu poate fi respectat. Pe cale de consecință, scopul procedurii în camera preliminară, acela de a permite verificarea cu celeritate a legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, nu mai poate fi atins, motiv pentru care este necesară o intervenție legislativă;

- reglementările *de lege lata*², conform cărora „În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecător, mai puțin când se dispune începerea judecății potrivit art. 341 alin. (7)

României Partea I nr. 707 din 21 septembrie 2015, Decizia Curții Constituționale nr. 631/2015, publicată în Mon. Oficial al României Partea I nr. 831 din 6 noiembrie 2015, Decizia Curții Constituționale nr. 733/2015, publicată în Mon. Oficial al României Partea I nr. 59 din 27 ianuarie 2016, Decizia Curții Constituționale nr. 18/2017 publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 312 din 2 mai 2017 (este vorba de art. 347 alin. (1) din Codul de procedură penală în forma anterioară modificării prin Legea nr. 75/2016 privind aprobarea OUG nr. 82/2014), Decizia Curții Constituționale nr. 437/2017 – publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 763 din 26 septembrie 2017 și Decizia Curții Constituționale nr. 802/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 116 din 06.02.2018.

² Art. 3 alin. (3) Cod procedură penală.

pct. 2 lit. c)”, generează în practică unele probleme legate de incompatibilitatea judecătorilor.

2. Referitor la **pct. 1** din inițiativa legislativă, opinăm că prevederile *de lege lata* ale art. 3 alin. (3) C.p.p. nu afectează prezumția de nevinovăție a suspectului sau inculpatului.

În acest sens este și jurisprudența Curții Constituționale – menționăm, cu titlu de exemplu, cele reținute într-o decizie recentă:

„(...) 14. (...) Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală, în privința soluției legislative conform căreia exercitarea funcției de verificare a legalității trimiterii în judecată este compatibilă cu exercitarea funcției de judecată, precum și a dispozițiilor cuprinse în titlul II - "Camera preliminară" al Părții speciale din Codul de procedură penală. În acest sens, Curtea a reținut că este în interesul îndeplinirii actului de justiție ca același judecător care a verificat atât competența și legalitatea sesizării, cât și legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală să se pronunțe și pe fondul cauzei. S-a reținut, totodată, că o soluție contrară ar fi fost de natură să afecteze deplina realizare a funcției de judecată, prin aceea că judecătorul fondului ar fi privat de posibilitatea - esențială în buna administrare a cauzei - de a aprecia el însuși asupra legalității urmăririi penale și a administrării probelor și de a decide asupra întregului material probator pe care își va întemeia soluția. Așa fiind, Curtea a arătat că simplul fapt pentru judecător de a fi luat o decizie înaintea procesului nu poate fi considerat întotdeauna că ar justifica, în sine, o bănuială de parțialitate în privința sa. Ceea ce trebuie avut în vedere este întinderea și importanța acestei decizii. Aprecierea preliminară a datelor din dosar nu poate semnifica faptul că ar fi de natură să influențeze aprecierea finală, ceea ce interesează fiind ca această apreciere să se facă la momentul luării hotărârii și să se bazeze pe elementele dosarului și pe dezbaterile din ședința de judecată (Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 6 iunie 2000, pronunțată în Cauza Morel împotriva Franței, paragraful 45) (...)

15. În aceeași decizie, Curtea a reținut că obiectul procedurii camerei preliminare îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele

de urmărire penală. Prin urmare, acesta se circumscrie unor aspecte referitoare la competență și la legalitatea fie a sesizării, fie a administrării probelor care fundamentează acuzația în materie penală. (...) Așa fiind, judecătorul de cameră preliminară nu se poate pronunța asupra aspectelor legate de temeinicia acuzației, aceasta fiind atributul exclusiv al instanței competente să judece fondul cauzei. Nu în ultimul rând, Curtea a constatat că obiectivul acestei proceduri este de a stabili dacă urmărirea penală și rechizitoriul sunt apte să declanșeze faza de judecată ori trebuie refăcute, iar, în ipoteza începerii judecății, de a stabili care sunt actele asupra cărora aceasta va purta și pe care părțile și ceilalți participanți își vor putea întemeia susținerile ori pe care trebuie să le combată (...)”³.

Pe de altă parte, menționăm că, în situația în care se admite propunerea privind eliminarea camerei preliminare din cadrul procesului penal, observațiile mai sus menționate rămân fără obiect.

3. Cu privire la **pct. 2** din inițiativa legislativă, propunem completarea art. 4 C.p.p. după cum urmează:

„La articolul 4, după alineatul (2) se introduc patru noi alineate, alin. (3) - (6) cu următorul cuprins:

(3) În cursul urmăririi penale și al judecării cauzei în procedură de cameră preliminară sunt interzise comunicările publice, declarațiile publice precum și furnizarea de alte informații, direct sau indirect, provenind de la autorități publice sau orice alte persoane fizice sau juridice referitoare la faptele și persoanele ce fac obiectul acestor proceduri.

(4) În cursul urmăririi penale sau al judecării organele de urmărire penală sau instanța de judecată pot comunica public date despre procedurile penale care se desfășoară doar atunci când datele furnizate justifică un interes public prevăzut de lege sau acest lucru este necesar în interesul descoperirii și aflării adevărului în cauză.

(5) Comunicările publice prevăzute la alin. (4) nu se pot referi la persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate de săvârșirea unei infracțiuni.

³ Decizia Curții Constituționale nr. 415/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 alin. (3) teza a doua din Codul de procedură penală cu privire la soluția legislativă potrivit căreia exercitarea funcției de verificare a legalității trimerii în judecată este compatibilă cu exercitarea funcției de judecată, precum și ale art. 346 alin. (7) din același cod, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 781 din 3 octombrie 2017.

(6) *În cursul procesului penal este interzisă prezentarea publică a persoanelor suspectate de săvârșirea unor infracțiuni purtând cătușe sau alte mijloace de imobilizare sau afectate de alte modalități de natură a induce în percepția publică că acestea ar fi vinovate de săvârșirea unor infracțiuni*".

Opinăm că nu în *Codul de procedură penală* trebuie reglementată problema declarațiilor publice făcute de autoritățile publice.

De asemenea, apreciem că textul alin. (3) este neclar și reglementarea de a institui o interdicție „*În cursul urmăririi penale și al judecării cauzei în procedură de cameră preliminară(...)*” pentru „*(...) orice alte persoane fizice sau juridice*” de a face comunicări publice, declarații publice, precum și de a furniza alte informații, direct sau indirect, referitoare la faptele și persoanele ce fac obiectul acestor proceduri, este una excesivă. Textul în forma propusă ar interzice atât inculpatului, persoanei vătămate, cât și presei să facă orice fel de declarații (ori să publice articole sau reportaje), ceea ce poate pune probleme din perspectiva dispozițiilor constituționale – cu titlu de exemplu, menționăm art. 53 raportat la art. 30 și 31 din *Constituție*.

Pe de altă parte, în cazul în care s-ar admite propunerea de a elimina faza camerei preliminare din cadrul procesului penal, ar trebui eliminată și sintagma „*în cursul judecării cauzei în procedură de cameră preliminară*” din textul propus.

În ceea ce privește alin. (6) din propunerea legislativă, precizăm faptul că unele aspecte la care se referă dispozițiile din *Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale* sunt reglementate de alte acte normative decât C.p.p. – cu titlu de exemplu menționăm aspectele legate de utilizarea unor măsuri de constrângere fizică (art. 5 din directivă), care în legislația națională sunt reglementate prin art. 16 și art. 110 alin. (1) din *Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal*⁴. De aceea, opinăm că nu poate fi

⁴ „Art. 16 - Utilizarea mijloacelor de imobilizare

(1) Folosirea cătușelor sau a altor mijloace de imobilizare nu este permisă decât în situații în care alte măsuri de menținere a ordinii și disciplinei în rândul deținuților nu au dat rezultate în una dintre următoarele situații:

a) pentru a împiedica evadarea în timpul deplasării deținuților;

b) pentru a proteja deținuții de autovătămare sau pentru a preveni vătămarea altor persoane ori producerea de pagube;

susținută propunerea de a introduce în C.p.p.⁵ textul propus la alin. (6) al art. 4 C.p.p., locul acestuia fiind mai degrabă în *Legea nr. 254/2013*, care reglementează folosirea mijloacelor de imobilizare.

4. În ceea ce privește **pct. 3** din inițiativa legislativă, propunem completarea art. 8 C.p.p., după cum urmează:

„La art. 8 se introduce un nou alineat, alin. (2) cu următorul cuprins:

(2) Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, la judecarea cauzei de un judecător imparțial și independent. Repartizarea tuturor cauzelor către judecători sau procurori se repartizează aleatoriu.”

Cu privire la introducerea unui alineat (2) la art.8 din Cpp, facem următoarele precizări:

De lege lata, art. 10, art. 32 alin. (6) și art. 53 alin. (1) din *Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, prevăd repartizarea aleatorie a cauzelor în cadrul instanțelor de judecată.

Textul propus reiterează dispozițiile privind caracterul obligatoriu al repartizării aleatorii a cauzelor repartizate instanțelor de judecată și pe cele privind dreptul tuturor persoanelor la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, de către o instanță imparțială și independentă, fapt ce constituie un paralelism legislativ interzis expres de lege, potrivit art. 16 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000 privind normele de*

c) pentru restabilirea ordinii și disciplinei, ca urmare a opunerii sau împotrivirii deținuților la o dispoziție a organelor judiciare sau personalului locului de deținere.

(2) Mijloacele de imobilizare ce pot fi folosite în scopul prevăzut la alin. (1) se stabilesc prin regulamentul prevăzut la art. 15 alin. (3).

(3) Folosirea mijloacelor de imobilizare este permisă numai pe durata pentru care aceasta este strict necesară.

(4) Folosirea mijloacelor de imobilizare se face gradual, fără a depăși nevoile reale de imobilizare a deținuților, și încetează de îndată ce scopul intervenției a fost realizat.

(5) Utilizarea mijloacelor de imobilizare trebuie autorizată în prealabil de către directorul penitenciarului, cu excepția cazurilor în care urgența nu permite acest lucru, situație care este de îndată adusă la cunoștința directorului.

(6) Organele judiciare apreciază cu privire la aplicarea, menținerea sau îndepărtarea mijloacelor de imobilizare, pe durata prezenței deținuților în fața acestora”

„Art. 110 - Aplicarea unor dispoziții

(1) Prevederile titlului I, titlului II, precum și ale cap. II, IV - VI și IX din titlul III, în măsura în care nu contravin dispozițiilor din prezentul titlu, se aplică în mod corespunzător, cu excepția următoarelor dispoziții privind:

a) perioada de carantină și observare, prevăzută la art. 44;

b) dreptul la vizită intimă, prevăzut la art. 69 și la art. 75 alin. (3);

c) dreptul la învățământ, prevăzut la art. 79;

d) suplimentarea dreptului la vizită intimă, prevăzută la art. 98 alin. (1) lit. d);

e) permisiunea de ieșire din penitenciar, prevăzută la art. 75 alin. (7) și la art. 98 alin. (1) lit. e) - g);

f) cazarea temporară în camera de protecție.”

⁵ Care nu reglementează folosirea mijloacelor de imobilizare.

tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

5. Referitor la **pct. 4** din inițiativa legislativă, propunem completarea art. 10 C.p.p. după cum urmează:

„La articolul 10, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

(2) Organele de urmărire penală și instanțele de judecată sunt obligate să asigure subiecților procesuali principali și avocatului timpul necesar pregătirii apărării, care nu poate fi mai mic de 3 zile, cu excepția luării sau judecării măsurilor preventive, când termenul nu poate fi mai mic de 6 ore și înlesnirile necesare pregătirii apărării, prin punerea la dispoziție și comunicarea întregului material de urmărire penală în formă electronică.”

Prevederile de lege lata ale art. 91 alin. (2) și art. 92 alin. (7) și (8) C.p.p., au următorul cuprins:

„ Art. 91 - Avocatul din oficiu

(2) În tot cursul procesului penal, când asistența juridică este obligatorie, dacă avocatul ales lipsește nejustificat, nu asigură substituirea sau refuză nejustificat să exercite apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale, organul judiciar ia măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu care să îl înlocuiască, acordându-i acestuia un termen rezonabil și înlesnirile necesare pentru pregătirea unei apărări efective, făcându-se mențiune despre aceasta într-un proces-verbal ori, după caz, în încheierea de ședință. În cursul judecății, când asistența juridică este obligatorie, dacă avocatul ales lipsește nejustificat la termenul de judecată, nu asigură substituirea sau refuză să efectueze apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale, instanța ia măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu care să îl înlocuiască, acordându-i un termen de minimum 3 zile pentru pregătirea apărării.”

„Art. 92 - Drepturile avocatului suspectului și inculpatului

(7) În cursul procedurii de cameră preliminară și în cursul judecății, avocatul are dreptul să consulte actele dosarului, să îl asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, să formuleze plângeri, cereri, memorii, excepții și obiecțiuni.

(8) *Avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirile necesare pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective.*”

Având în vedere cele prezentate, opinăm că prin reglementarea propusă la alin. (2) al art. 10 C.p.p. s-ar putea crea un paralelism legislativ interzis expres de art. 16 alin. (1) al *Legi nr. 24/2000*.

6. Cu privire la **pct. 5** din inițiativa legislativă, reamintim faptul că, *de lege lata*, art. 10 alin. (4) și art. 83 lit. a) C.p.p. au următorul cuprins:

„ *Art. 10 - Dreptul la apărare*

(4) Înainte de a fi ascultați, suspectului și inculpatului trebuie să li se pună în vedere că au dreptul de a nu face nicio declarație.

Art. 83 - Drepturile inculpatului

În cursul procesului penal, inculpatul are următoarele drepturi:

a) dreptul de a nu da nicio declarație pe parcursul procesului penal, atrăgându-i-se atenția că dacă refuză să dea declarații nu va suferi nicio consecință defavorabilă, iar dacă va da declarații acestea vor putea fi folosite ca mijloace de probă împotriva sa;”.

Pe cale de consecință, opinăm că textul propus este inutil, constituind un paralelism legislativ interzis expres de art. 16 alin. (1) din *Legea nr.24/2000* (reia dispozițiile art. 10 alin. (4) și art. 83 lit. a) C.p.p.).

7. În ceea ce privește **pct. 6** din propunerea legislativă, apreciem că prevederile *de lege lata* ale C.p.p. (menționăm art.8), precum și cele reținute în jurisprudența Curții Constituționale („(...) 41. *Curtea constată că un aspect fundamental al dreptului la un proces echitabil constă în faptul că urmărirea penală trebuie să aibă un caracter contradictoriu și să existe o egalitate a armelor între acuzare și apărare. Principiul egalității armelor - unul dintre elementele conceptului mai larg de proces echitabil - prevede ca fiecare parte să dispună de posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație dezavantajoasă față de adversarul său (...)*”)⁶, garantează dreptul la un proces echitabil.

⁶ *Decizia Curții Constituționale nr. 599/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 alin. (1) lit. f) și art. 341 alin. (5) - (8) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 886 din 5 decembrie 2014.*

Menționăm că, prin prevederea în mod expres a necesității de respectare a egalității de arme, se precizează doar unul dintre aspectele dreptului la un proces echitabil.

8. Referitor la **pct. 7** al inițiativei legislative, opinăm că prevederile *de lege lata* ale art. 281 alin. (1) lit. f) C.p.p., reglementează deja în ce cazuri încălcarea dreptului la apărare prin nerespectarea dispozițiilor privind asistența juridică obligatorie este sancționată cu nulitatea absolută.

De asemenea, menționăm că, în situația în care se intenționează de către inițiatorii propunerii legislative extinderea sferei cazurilor de nulitate absolută prin art. 10 prin includerea și a altor cazuri decât cele prevăzute *de lege lata* de către art. 281 C.p.p., opinăm că este necesară reanalizarea și a prevederilor acestui din urmă articol, pentru a se realiza corelarea celor două reglementări.

9. În ceea ce privește **pct. 8** din inițiativa legislativă, opinăm că față de prevederile *de lege lata* ale art. 12, art. 89 și art. 329 C.p.p.⁷, care reglementează deja ipotezele avute în vedere de textul propus, nu este necesară intervenția, deoarece ipotezele sunt deja reglementate, ceea ce ar

⁷ „Art. 12 - Limba oficială și dreptul la interpret

(1) Limba oficială în procesul penal este limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, actele procedurale întocmindu-se în limba română.

(3) Părților și subiecților procesuali care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română ori nu se pot exprima li se asigură, în mod gratuit, posibilitatea de a lua cunoștință de piesele dosarului, de a vorbi, precum și de a pune concluzii în instanță, prin interpret. În cazurile în care asistența juridică este obligatorie, suspectului sau inculpatului i se asigură în mod gratuit posibilitatea de a comunica, prin interpret, cu avocatul în vederea pregătirii audierii, a introducerii unei căi de atac sau a oricărei alte cereri ce țin de soluționarea cauzei.

(4) În cadrul procedurilor judiciare se folosesc interpreți autorizați, potrivit legii. Sunt incluși în categoria interpreților și traducătorii autorizați, potrivit legii.

Art. 89 - Asistența juridică a suspectului sau a inculpatului

(1) Suspectul sau inculpatul are dreptul să fie asistat de unul ori de mai mulți avocați în tot cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecății, iar organele judiciare sunt obligate să îi aducă la cunoștință acest drept. Asistența juridică este asigurată atunci când cel puțin unul dintre avocați este prezent.

(2) Persoana reținută sau arestată are dreptul să ia contact cu avocatul, asigurându-i-se confidențialitatea comunicărilor, cu respectarea măsurilor necesare de supraveghere vizuală, de pază și securitate, fără să fie interceptată sau înregistrată convorbirea dintre ei. Probele obținute cu încălcarea prezentului alineat se exclude

Art. 329 - Actul de sesizare a instanței

(1) Rechizitoriul constituie actul de sesizare a instanței de judecată.

(2) Rechizitoriul însoțit de dosarul cauzei și de un număr necesar de copii certificate ale rechizitoriului, pentru a fi comunicate inculpaților, se trimite instanței competente să judece cauza în fond.

(3) În situația în care inculpatul nu cunoaște limba română, se vor lua măsuri pentru traducerea autorizată a rechizitoriului, care va fi atașată actelor menționate la alin. (2). Când nu există traducători autorizați, traducerea rechizitoriului se face de o persoană care poate comunica cu inculpatul.

(4) Inculpatul, cetățean român aparținând unei minorități naționale, poate solicita să îi fie comunicată o traducere a rechizitoriului în limba maternă.”.

conduce la un paralelism legislativ interzis expres de art. 16 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000*.

10. Cu privire la **pct. 9** din propunerea legislativă, opinăm că, pentru a se asigura punerea în acord a art. 21 C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale a României nr. 257/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 alin. (1) și art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală*, alin. (1) al art. 21 C.p.p. trebuie modificat după cum urmează:

„*Alineatul (1) al articolului 21 se modifică și va avea următorul cuprins:*

(1) Introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, oricând pe parcursul urmăririi penale, dar nu mai târziu de momentul sesizării instanței de judecată potrivit art. 329 alin. (1).”

Reamintim faptul că, prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative*, Guvernul a propus un text identic (pct. 1 al art. II din proiect).

11. Referitor la **pct.10** din inițiativa legislativă, opinăm că nu este necesară modificarea propusă, înlocuindu-se sintagma *”în condițiile legii”* cu sintagma *”pe tot parcursul procesului penal”*.

Asistența juridică este activitatea desfășurată de un avocat ales sau din oficiu în prezența celui asistat, în vederea apărării drepturilor și intereselor legitime ale părților ori ale altor subiecți procesuali.

Prin subiect procesual se înțeleg și martorii, experții și interpreții care, potrivit legii, au aptitudinea de a fi chemați în fața organului judiciar și de a depune o mărturie.

Astfel, există posibilitatea asistării martorului de către avocat, în cursul administrării probei testimoniale, dar numai în condiții strict determinate de lege și doar când acesta, prin declarația sa, riscă să ofere dovezi privind propria incriminare. Chiar și în această situație, fără a fi asistat de avocat, instanța sau organul judiciar are obligația procedurală pozitivă să îi aducă la cunoștință dreptul prevăzut de art.118 C.p.p. și, în plus, dreptul de a invoca tăcerea, fără a suporta sancțiunea specifică, mărturia mincinoasă.

Așadar, opinăm că este necesară menținerea sintagmei „în condițiile legii.”

12. În ceea ce privește **pct.12** din propunerea legislativă, suntem de acord cu necesitatea unei intervenții legislative asupra art. 47 C.p.p. și menționăm faptul că textele propuse prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul Penal, a Legii nr.135/2010 privind Codului de Procedură Penală, precum și altor acte normative*, aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre dezbateră (Bp. 593/2017, L 498/2017), se asigură o mai bună punere în acord a textului cu *Constituția*, astfel cum a fost ea interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 302/2017*.

Având în vedere *Decizia Curții Constituționale nr. 302/2017 din 4 mai 2017 referitoare la art. 281 alin. (1) lit. b) C.p.p.*, se propune prin proiectul de lege menționat, modificarea lit. b) a alin. (1) al art. 281 Cod procedură penală. Totodată, pentru corelare cu intervenția propusă asupra lit. b) a alin. (1) al art. 281 C.p.p., se propune și o intervenție asupra art. 47 C.p.p., din textul acestuia, eliminându-se termenele existente *de lege lata* până la care poate fi invocată excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței inferioare celei competente potrivit legii ori excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței superioare celei competente potrivit legii. Pe cale de consecință, art. 47 C.p.p. în forma propusă în proiectul Guvernului anterior menționat prevede, la alin. (1), faptul că excepția de necompetență materială și cea de necompetență după calitatea persoanei pot fi ridicate în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive. Întrucât în forma propusă a art. 281 C.p.p. în toate cazurile încălcarea dispozițiilor privind competența materială și competența după calitatea persoanei sunt sancționate cu nulitatea absolută, admiterea unei excepții invocată în temeiul art. 47 alin. (1) C.p.p. va atrage incidența, pe cale de consecință, a dispozițiilor art. 281 alin. (3) C.p.p.

În proiectul Guvernului se propune modificarea articolului 47, astfel:
„ Art. 47 - *Excepțiile de necompetență*

(1) *Excepția de necompetență teritorială poate fi invocată până la începerea cercetării judecătorești.*

(2) *Excepțiile de necompetență pot fi invocate din oficiu, de către procuror, de către persoana vătămată sau de către părți”.*

13. Cât privește **pct.13** din inițiativa legislativă, apreciem că propunerea nu este necesară deoarece teza I este contrară prevederilor art.3 alin. (3) C.p.p., care are următorul cuprins:

„(3) În desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată, mai puțin când se dispune începerea judecării potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c).”

Teza a II-a este deja reglementată de alin. (3) al art. 64 care are următorul cuprins:

„(3) Judecătorul care a participat la judecarea unei cauze nu mai poate participa la judecarea aceleiași cauze într-o cale de atac sau la rejudecarea cauzei după desființarea ori casarea hotărârii.”

În opinia noastră, textul propus este inutil, constituind un paralelism legislativ interzis expres de art. 16 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000* (reia dispozițiile art. 10 alin. (4) și art. 83 lit. a) C.p.p.).

Pe de altă parte, dacă se admite propunerea eliminării camerei preliminare din cursul procesului penal, soluția legislativă menționată rămâne fără obiect.

14. Referitor la **pct. 15** și **pct. 16** din propunerea legislativă, suntem de acord cu necesitatea unei intervenții legislative asupra art. 70 C.p.p. și menționăm faptul că textele propuse prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul Penal, a Legii nr.135/2010 privind Codului de Procedură Penală, precum și altor acte normative*, aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre dezbatere, se asigură o mai bună punere în acord a textului cu *Constituția*, astfel cum a fost ea interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 625/2016*.

Astfel, în vederea punerii în acord a normelor procesual-penale cu deciziile Curții Constituționale, proiectul aprobat de Guvern, propune o nouă reglementare a art. 70 din *Codul de procedură penală*. Astfel, se încearcă să se răspundă corespunzător *Deciziei Curții Constituționale nr.625/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 69 și art. 70 din Codul de procedură penală*, potrivit căreia *”soluția legislativă (...), care stabilește că asupra cererii de recuzare a procurorului formulată în faza de judecată, în faza camerei preliminare sau în fața judecătorului de drepturi și libertăți se pronunță procurorul ierarhic superior este neconstituțională.”* Prin proiectul de lege se propune

o reglementare distinctă a procedurii recuzării când aceasta intervine în faza de urmărire penală de cea care intervine în fața judecătorului de drepturi și libertăți, judecătorului de camera preliminară sau a instanței de judecată.

Astfel, în proiectul aprobat de Guvern se propune următoare redactare a art. 70 din *Codul de procedură penală*:

„Articolul 70 se modifică și va avea următorul cuprins:

Art. 70 - Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării procurorului

(1) În cursul urmăririi penale, asupra abținerii sau recuzării procurorului se pronunță procurorul ierarhic superior. Declarația de abținere sau cererea de recuzare se adresează acestuia, sub sancțiunea inadmisibilității.

(2) Inadmisibilitatea se constată de procurorul în fața căruia s-a formulat cererea de recuzare.

(3) Procurorul ierarhic superior soluționează cererea în 48 de ore, prin ordonanță care nu este supusă niciunei căi de atac.

(4) În cursul urmăririi penale, procurorul recuzat poate participa la soluționarea cererii privitoare la măsura preventivă și poate efectua acte sau dispune orice măsuri care justifică urgența.

(5) În caz de admitere a abținerii sau a recuzării, procurorul ierarhic superior stabilește în ce măsură actele îndeplinite ori măsurile dispuse se mențin.

(6) În cursul urmăririi penale atunci când procedura este în fața judecătorului de drepturi și libertăți, în faza camerei preliminare sau în faza de judecată, declarația de abținere sau cererea de recuzare a procurorului care participă la ședința de judecată se adresează, sub sancțiunea inadmisibilității, judecătorului de drepturi și libertăți, judecătorului de camera preliminară sau completului de judecată. Inadmisibilitatea declarației de abținere sau a cererii de recuzare a procurorului este constată de judecătorul sau de completul în fața căruia s-a formulat

(7) Abținerea sau recuzarea procurorului care participă la ședința de judecată se soluționează de judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de camera preliminară sau de completul de judecată în fața căreia a fost ridicată, în camera de consiliu, , în cel mult 24 de ore. Dacă apreciază necesar pentru soluționarea cererii, se pot efectua orice

verificări și pot fi ascultați subiecții procesuali principali, părțile și procurorul care se abține sau a cărei recuzare se solicită.

(8) În caz de admitere a abținerii sau a recuzării procurorului care participă la ședința de judecată, judecătorul sau, după caz, completul de judecată va stabili în ce măsură actele îndeplinite ori măsurile dispuse de acest procuror în fața judecătorului de drepturi și libertăți, ori, după caz, în faza camerei preliminare sau în faza de judecată se mențin.

(9) Încheierea prin care se soluționează abținerea ori recuzarea nu este supusă niciunei căi de atac. Este inadmisibilă recuzarea judecătorului chemat să decidă asupra recuzării.”

De asemenea, menționăm că, în situația în care este admisă propunerea de eliminare a camerei preliminare din cadrul procesului penal, trebuie avute în vedere corelările necesare, prin eliminarea referirilor corespunzătoare din art.70 alin.(6), (7) și (8) C.p.p. la procedura camerei preliminare.

15. În ceea ce privește **pct. 18** din inițiativa legislativă, referitor la introducerea unei noi litere, după litera b) la art. 83, apreciem că aceasta poate fi susținută cu următoarele precizări:

Potrivit art.92 alin.(1)-(4):

„(1) În cursul urmăririi penale, avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală, cu excepția: a) situației în care se utilizează metodele speciale de supraveghere ori cercetare, prevăzute în cap. IV din titlul IV; b) percheziției corporale sau a vehiculelor în cazul infracțiunilor flagrante.

(2) Avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoștințat de data și ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi și libertăți. Încunoștințarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal.

(3) Lipsa avocatului nu împiedică efectuarea actului de urmărire penală sau a audierii, dacă există dovada că acesta a fost încunoștințat în condițiile alin. (2).

(4) Avocatul suspectului sau inculpatului are de asemenea dreptul să participe la audierea oricărei persoane de către judecătorul de drepturi și libertăți, să formuleze plângeri, cereri și memorii”.

În opinia noastră, reglementarea *de lege lata* de la alin. (1) - (4) ale art.92 asigură dreptul la apărare al inculpatului, câtă vreme acesta este reprezentat de avocat.

Semnalăm și faptul că argumentul „*acesta (inculpatul - n.n.) este cel care cunoaște cel mai bine circumstanțele faptei și poate să exercite efectiv apărări, având în vedere că avocatul nu știe ce cunoaște un martor și ce ar putea fi acesta întrebat astfel încât să fie aflate cât mai rapid și mai corect circumstanțele faptelor săvârșite*” nu este la adăpost de critici, întrucât, în anumite cazuri, nici măcar inculpatul nu are de unde să știe exact ceea ce cunoaște unul sau altul dintre martori și, în orice caz, nu poate ști ce anume cunosc toți cei ce vor fi audiați de judecător.

16. Cu privire la **pct. 20** din inițiativa legislativă, referitor la participarea inculpatului la efectuarea oricărui act de urmărire penală, apreciem că aceasta rămâne la aprecierea organului de urmărire penală, în funcție de particularitățile cauzei. De asemenea, există posibilitatea creării unor dificultăți în practică. Spre exemplu, în cazul unor infracțiuni de violență în familie sau infracțiuni sexuale, prezența inculpatului la audierea unui martor sau la audierea persoanei vătămate poate constitui un factor de presiune asupra acestora din urmă.

17. Referitor la **pct.21** din inițiativa legislativă, facem următoarele precizări:

Trebuie avute în vedere și prevederile *de lege lata* art. 91 alin. (2) și art. 92 alin. (7) și (8) C.p.p., :

„ Art. 91 - Avocatul din oficiu

(2) *În tot cursul procesului penal, când asistența juridică este obligatorie, dacă avocatul ales lipsește nejustificat, nu asigură substituirea sau refuză nejustificat să exercite apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale, organul judiciar ia măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu care să îl înlocuiască, acordându-i acestuia un termen rezonabil și înlesnirile necesare pentru pregătirea unei apărări efective, făcându-se mențiune despre aceasta într-un proces-verbal ori, după caz, în încheierea de ședință. În cursul judecății, când asistența juridică este obligatorie, dacă avocatul ales lipsește nejustificat la termenul de judecată, nu asigură substituirea sau refuză să efectueze apărarea, deși a fost asigurată exercitarea tuturor drepturilor procesuale, instanța ia măsuri pentru desemnarea unui avocat*

din oficiu care să îl înlocuiască, acordându-i un termen de minimum 3 zile pentru pregătirea apărării.”

„Art. 92 - Drepturile avocatului suspectului și inculpatului

(7) În cursul procedurii de cameră preliminară și în cursul judecății, avocatul are dreptul să consulte actele dosarului, să îl asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, să formuleze plângeri, cereri, memorii, excepții și obiecțiuni.

(8) Avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirile necesare pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective.”

Astfel, apreciem că propunerea nu se justifică.

Considerăm că dreptul de a consulta dosarul nu este un drept absolut, existând posibilitatea de fi restrâns în condițiile art. 53 din *Constituție*.

Și *de lege lata*, există o excepție de la prevederile art. 94 - este vorba de cea prevăzută de alin. (4) și (5) ale art. 145 C.p.p.

În ceea ce privește teza finală a alin. (7), apreciem că nulitățile absolute sunt deja reglementate în mod exhaustiv de art. 281 C.p.p.

18. În ceea ce privește **pct.22** din propunerea legislativă, precizăm că legalitatea obținerii unei probe se verifică, *de lege lata*, potrivit art.97 alin.1 lit. f) Cpp, organul judiciar având obligația procedurală de a verifica mai întâi de toate condiția referitoare la admisibilitatea acesteia.

19. Referitor la **pct.23** din inițiativa legislativă, cu privire la propunere de modificare a art. 99 alin.(2), apreciem că aceasta se poate susține și semnalăm că prin această propunere se întărește *principiul privind prezumția de nevinovăție*, consacrat prin art. 4 din Cpp.

De asemenea, reamintim faptul că, prin *Codul de procedură penală*, la art. 10 alin. (4) și art. 83 lit. a) se reglementează deja dreptul inculpatului de a nu da nicio declarație și de a nu se autoincrimina.

20. Cu privire la **pct. 25** din propunerea legislativă, apreciem că aceasta se poate susține cu următoarele precizări:

De lege lata, art. 10 alin. (4) și art. 83 lit. a) C.p.p. au următorul cuprins:

„Art. 10 - (4) Înainte de a fi ascultați, suspectului și inculpatului trebuie să li se pună în vedere că au dreptul de a nu face nicio declarație.

Art. 83 - Drepturile inculpatului

În cursul procesului penal, inculpatul are următoarele drepturi:

a) dreptul de a nu da nicio declarație pe parcursul procesului penal, atrăgându-i-se atenția că dacă refuză să dea declarații nu va suferi nicio consecință defavorabilă, iar dacă va da declarații acestea vor putea fi folosite ca mijloace de probă împotriva sa;”.

De asemenea, alin. (1) și (2) ale art. 103 C.p.p. consacră deja faptul că probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege, fiind supuse liberei aprecieri a organelor judiciare.

Astfel, în art. 103 alin. (1) și (2) se prevăd următoarele:

„(1) Probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză.

(2) În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.”

Iar, potrivit lit. c) a alin. (1) al art. 403 C.p.p.:

„Art. 403 - Conținutul expunerii

(1) Expunerea trebuie să cuprindă:

(...) c) motivarea soluției cu privire la latura penală, prin analiza probelor care au servit ca temei pentru soluționarea laturii penale a cauzei și a celor care au fost înlăturate, și motivarea soluției cu privire la latura civilă a cauzei, precum și analiza oricăror elemente de fapt pe care se sprijină soluția dată în cauză;”.

21. În ceea ce privește **pct. 26** din inițiativa legislativă, dacă inițiatorul insistă în a susține textele propuse, în opinia noastră ar trebuie avute în vedere și următoarele aspecte:

- *Codul de procedură penală* nu mai reglementează instituția extinderii procesului penal pentru alte fapte (reglementată sub imperiul vechiului Cpp de art. 336) ori persoane (reglementată sub imperiul vechiului Cpp de art. 337);

- contravine dispozițiilor art. 386 C.p.p. (care reglementează schimbarea încadrării juridice);

- teza a II-a propusă la alin. (4) este un truism;

- reglementarea propusă la alin. (5) constituie paralelism legislativ, interzis în mod expres de art. 16 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000*

– reglementarea propusă este deja cuprinsă în forma *de lege lata* a alin. (1) al art. 403 C.p.p :

„Art. 403 - Conținutul expunerii

(1) *Expunerea trebuie să cuprindă:*

a) *datele privind identitatea părților;*

b) *descrierea faptei ce face obiectul trimiterii în judecată, cu arătarea timpului și locului unde a fost săvârșită, precum și încadrarea juridică dată acesteia prin actul de sesizare;*

c) *motivarea soluției cu privire la latura penală, prin analiza probelor care au servit ca temei pentru soluționarea laturii penale a cauzei și a celor care au fost înlăturate, și motivarea soluției cu privire la latura civilă a cauzei, precum și analiza oricăror elemente de fapt pe care se sprijină soluția dată în cauză;*

d) *arătarea temeiurilor de drept care justifică soluțiile date în cauză.”,*

precum și nevoia de a corela textele nou introduse cu dispozițiile legale anterior citate.

22. Referitor la **pct. 27** din propunerea legislativă, precizăm că susținem orice intervenție legislativă menită să întărească garanțiile procesuale ale părților și subiecților procesuali principali.

23. Cu privire la **pct. 31** din propunerea legislativă, având în vedere *Decizia Curții Constituționale nr.562/2017 din 19 septembrie 2017*, prin care se statua că soluția legislativă cuprinsă în art. 117 alin. (1) lit. a) și lit.b) din *Codul de procedură penală*, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelor dintre soți, este neconstituțională, apreciem că art.117 ar trebui modificat prin adăugarea unei noi litere, lit. c), care să redea definiția prevăzută de art. 177 din *Codul Penal* privind noțiunea de membru de familie: persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelor dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.

24. În ceea ce privește **pct. 32** din inițiativa legislativă, apreciem că motivul invocat pentru propunerea de abrogare nu este la adăpost de critici, pentru că obținerea unor probe cu nesocotirea formelor legale exprese nu poate intra în categoria prevăzută *de lege lata* de teza finală a art. 139 alin. (3) C.p.p. („*Orice alte înregistrări pot constitui mijloace de*

probă dacă nu sunt interzise de lege”) și, prin urmare, nu poate fi invocat în sprijinul abrogării.

În plus, potrivit art. 102 alin. (1) și (2) C.p.p., privind excluderea probelor obținute nelegal, probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea nu pot fi folosite în cadrul procesului penal. Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal.

Iar, potrivit lit. f) a alin. (2) al art. 97, C.p.p., se permite obținerea probelor prin orice mijloc de probă altul decât cele prevăzute la lit. a) – e) ale alin.2 ale art.97, care nu este interzis de lege.

25. Referitor la **pct. 33** din inițiativa legislativă, cu privire la propunerea de introducere a unui noul alineat, (4¹), după alineatul 4 al art.143 din CPP, apreciem că aceasta poate fi susținută, sub rezerva celor menționate în continuare:

În opinia noastră, dintr-o interpretare *per a contrario* a dispozițiilor alin. (4) al art. 143 C.p.p., ar rezulta aceeași ipoteză ca cea descrisă de textul propunerii.

De asemenea, trebuie avut în vedere și textul *de lege lata* al alin. (5) al art.142 C.p.p., potrivit căruia *„datele rezultate din măsurile de supraveghere tehnică pot fi folosite și în altă cauză dacă din cuprinsul acestora rezultă date sau informații concludente și utile privitoare la pregătirea ori săvârșirea unei alte infracțiuni dintre cele prevăzute la art.139 alin. (2)”*.

Reamintim și faptul că potrivit art. 5 C.p.p. (*Aflarea adevărului*):

„(1) Organele judiciare au obligația de a asigura, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului.

(2) Organele de urmărire penală au obligația de a strânge și de a administra probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului. Respingerea sau neconsemnarea cu rea-credință a probelor propuse în favoarea suspectului sau inculpatului se sancționează conform dispozițiilor prezentului cod.”

26. În ceea ce privește **pct. 34** și **pct. 35** din propunerea legislativă, precizăm faptul că, prin proiectul de lege aprobat de Guvern și art. 145 din *Codul de procedură penală* este modificat și completat cu texte care să pună în acord acest articol cu *Constituția*, așa cum a fost aceasta

interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 244/2017 referitoare la art. 145 C.p.p.*

Astfel, se propune modificarea alin. (1) al art. 145 C.p.p. după cum urmează:

„(1) După încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează, în scris, în cel mult 10 zile, pe inculpatul care a fost subiect al unui mandat despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privința sa”.

Această modificare a alin. (1) al art. 145 este propusă având în vedere, pe de o parte, faptul că, prin *Decizia Curții Constituționale nr.244/2017*, s-a decis faptul că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 145 din *Codul de procedură penală*, care nu permite contestarea legalității măsurii supravegherii tehnice de către persoana vizată de aceasta, care nu are calitatea de inculpat, este neconstituțională, ceea ce, pe cale de consecință, înseamnă că dispozițiile legale *de lege lata* asigură un control a posteriori efectiv numai în cazul inculpaților, iar, pe de altă parte, necesitatea corelării dispozițiilor alin. (1) al art. 145 cu completările propuse la art. 145 (respectiv introducerea a opt noi alineate).

Totodată, se propune completarea art. 145 C.p.p., pentru a se reglementa o procedură prin care, după încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează în scris și persoanele care au fost supuse unei măsuri de supraveghere tehnică, altele decât cele care au calitatea de inculpat, dacă identitatea acestora este cunoscută, despre respectiva măsura de supraveghere tehnică. Persoana, astfel informată, va putea formula o contestație atât cu privire la legalitatea măsurii de supraveghere tehnică căreia i-a fost supusă, cât și cu privire la legalitatea modalității de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică.

Luând în considerare cele reținute de Curtea Constituțională în *Decizia nr. 244/2017*: „72. Totodată, (...) constată că din examinarea coroborată a celor reținute de instanța europeană în *Hotărârea din 16 iulie 2013, pronunțată în Cauza Bălteanu împotriva României*, și *Decizia din 17 ianuarie 2012, pronunțată în Cauza Patriciu împotriva României*, rezultă că eficiența căii de atac exercitate împotriva măsurilor de supraveghere tehnică se analizează în funcție de posibilitatea petentului de a solicita, pe de o parte, declararea interceptării ca nelegală, iar, pe de altă parte, acordarea de despăgubiri pentru ingerința suferită”, s-a apreciat faptul că nu este necesară reglementarea în *Codul de procedură penală* a unei proceduri distincte prin care să se poată solicita despăgubiri

pentru prejudiciile suferite în cazul unor măsuri de supraveghere tehnică dispuse sau puse în executare în alte condiții decât cele prevăzute de lege, deoarece în acest caz ar urma să se aplice prevederile de drept comun din materia răspunderii civile delictuale.

Astfel, art. 145 se completează potrivit proiectului aprobat de Guvern, astfel:

”La art. 145, după alineatul (5) se introduc opt alineate noi, alin.(6)-(13), cu următorul cuprins:

(6) După încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul informează în scris, în termenul prevăzut de alin. (1), și persoanele care au fost supuse unei măsuri de supraveghere tehnică, altele decât cele care au calitatea de inculpat, dacă identitatea acestora este cunoscută, despre respectiva măsura de supraveghere tehnică. Dispozițiile alin. (2)-(5) se aplică în mod corespunzător.

(7) Persoana informată potrivit alin. (6) poate face contestație, atât cu privire la legalitatea măsurii de supraveghere tehnică căreia i-a fost supusă, cât și cu privire la legalitatea modalității de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică.

(8) Contestația prevăzută de alin. (7) se adresează instanței de judecată în cadrul căreia funcționează judecătorul de drepturi și libertăți care a dispus sau confirmat măsura de supraveghere tehnică și se soluționează de către judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța superioară, în ședință în camera de consiliu, cu participarea procurorului și cu citarea persoanei care a formulat contestația.

(9) Termenul de formulare a contestației este de 15 zile și curge:

a) de la data la care procurorul a informat, potrivit alin. (6), persoana care a fost supusă unei măsuri de supraveghere tehnică, atunci când se contestă legalitatea respectivei măsuri de supraveghere tehnică;

b) de la data la care persoana care a fost supusă unei măsuri de supraveghere tehnică, alta decât inculpatul, a luat cunoștință, la cerere, de conținutul proceselor-verbale în care sunt consemnate activitățile de supraveghere tehnică efectuate ori de la data la care i s-a asigurat, la cerere, ascultarea convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor ori vizionarea imaginilor rezultate din activitatea de supraveghere tehnică, atunci când se contestă modul de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică.

(10) Când contestația prevăzută de alin. (7) se referă la un mandat de supraveghere tehnică ori la modalitatea de punere în executare a unui

mandat de supraveghere tehnică dispus ori încuviințat de judecătorul de drepturi și libertăți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, aceasta este soluționată de completul competent, potrivit legii, de la Înalta Curte de Casație și Justiție.

(11) Contestația prevăzută de alin. (7) se soluționează prin încheiere, care nu este supusă niciunei căi de atac, putându-se pronunța una dintre următoarele soluții:

1. respingerea cererii:

a) când contestația este tardivă;

b) când se apreciază că măsura de supraveghere tehnică a fost dispusă ori confirmată în condițiile legii;

c) când se apreciază că punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică s-a făcut în condițiile legii;

2. admiterea cererii:

a) când se apreciază că măsura de supraveghere tehnică nu a fost dispusă ori confirmată în condițiile legii;

b) când se apreciază că punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică nu s-a făcut în condițiile legii.

(12) Odată cu admiterea contestației în temeiul alin. (11) pct. 2, se dispune și distrugerea probelor contestate dacă acestea au fost obținute în mod ilegal. Procurorul distruge înregistrările astfel obținute și întocmește un proces-verbal în acest sens, pe care îl atașează dosarului cauzei.

(13) Dacă în cauza în care a fost dispusă măsura de supraveghere tehnică a fost sesizată instanța prin rechizitoriu, contestația prevăzută de alin. (7) se depune la instanță astfel sesizată și se soluționează de judecătorul de camera preliminară în cadrul procedurii prevăzute de art. 345 alin. (1). Dispozițiile alin. (9), (11) și (12) se aplică în mod corespunzător”.

27. Cu privire la **pct. 36** din inițiativa legislativă, referitor la propunerea de a introduce un nou art. 145¹, după art.145 din C.p.p., apreciem că aceasta poate fi susținută.

În acest sens, menționăm, însă, că intervenția legislativă propusă trebuie să aibă în vedere și considerentele *Deciziei Curții Constituționale nr.91/2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3, art. 10, art. 11 alin. (1) lit. d) și art. 13 din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, precum și a dispozițiilor art. 13 din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, în forma*

anterioară modificării prin Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale.

28. Referitor la soluția propusă la **pct. 38** din inițiativa legislativă, apreciem că aceasta poate fi susținută. În ceea ce privește reglementarea de lege lata, facem următoarele precizări:

Prin *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară*, s-a modificat definiția „*măsurii de supraveghere tehnică*” de la alin. (13) al art. 138 C.p.p., deoarece includerea obținerii datelor privind tranzacțiile financiare în categoria măsurilor de supraveghere tehnică a ridicat probleme în practică, în condițiile în care măsura are un caracter diferit de celelalte tehnici de supraveghere.

Supravegherea tehnică este concepută ca o monitorizare în timp real a unor activități viitoare, iar procedura de autorizare reflectă acest caracter. Datele privind tranzacțiile financiare privesc fie informații referitoare la evenimente trecute, fie o monitorizare în timp real, astfel încât procedura de autorizare a supravegherii tehnice, durata de valabilitate a mandatului și prelungirea acestuia nu sunt aplicabile în aceeași formă, motiv pentru care, la momentul adoptării de către Guvern a *Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 18/2016*, s-a apreciat că se impune o reglementare separată.

29. În ceea ce privește **pct. 43** din inițiativa legislativă, opinăm că nu este necesară definiția propusă la art.162 alin.(5), pentru că este un truism. Precizăm și faptul că la percheziție pot fi descoperite obiecte care constituie mijloace de probe pentru alte infracțiuni decât cea pentru care a fost obținut mandatul.

30. Cu privire la **pct. 44** din propunerea legislativă, apreciem că intervenția nu este necesară și nu poate fi susținută, deoarece partea introductivă a art.164 prevede faptul că:

„Percheziția la o autoritate publică, instituție publică sau la alte persoane juridice de drept public se efectuează potrivit prevederilor prezentei secțiuni,(...)”.

31. Referitor la **pct. 45** din inițiativa legislativă, față de dispozițiile art. 131 alin. (1) și art. 53 din *Constituție* și văzând dispozițiile art. 7 alin.(1) și art. 8 C.p.p., opinăm că nu poate fi susținută propunerea de introducere a unui nou alineat, alin. (15¹) la art.168 privind percheziția informatică.

Când interesul personal invocat (dreptul la viață privată) intră în concurs cu interesul public (care poate consta în apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor, desfășurarea instrucției penale), trebuie acordată prioritate interesului public, în condițiile în care sunt îndeplinite condițiile art. 53 din *Constituție*.

Pentru punerea în acord a dispozițiilor art. 145 C.p.p. cu *Constituția*, așa cum a fost aceasta interpretată în *Decizia CCR nr. 224/2017*, Guvernul a propus deja texte, cuprinse în *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative* (L498/2017).

32. În ceea ce privește **pct. 46** din inițiativa legislativă, privind introducerea unui nou art.171¹ în *Codul de procedură penală* după art. 171 privind ridicarea silită de obiecte și înscrisuri, opinăm că nu poate fi susținută propunerea de a lipsi de putere probantă, cu privire la comiterea unor infracțiuni, acele obiecte, înscrisurile sau date informatice predate sau ridicate silit în condițiile legii, în aplicarea unui mandat de percheziție informatică emis pentru alte infracțiuni.

Avem în vedere aici *principiul aflării adevărului în cursul procesului penal*, consacrat de art.5 din C.p.p.

33. Cu privire la **pct. 47** din inițiativa legislativă, apreciem că reglementarea desfășurării expertizei pleacă de la premisa că organul judiciar care desemnează expertul din tabelul nominal cuprinzând experții judiciari întocmit pe specialități nu are un interes personal în cauză, în caz contrar fiind incidente dispozițiile privind abținerea și recuzarea.

De asemenea, există o *prezumție de legalitate* (până la proba contrarie) și de bună credință în ceea ce privește organul judiciar.

Mai mult, în opinia noastră, prezența tuturor părților sau a avocaților acestora nu este necesară, având în vedere faptul că, potrivit art. 173 alin.(4) din CPP:

„(4) Părțile și subiecții procesuali principali au dreptul să solicite ca la efectuarea expertizei să participe un expert recomandat de acestea. În cazul în care expertiza este dispusă de instanță, procurorul poate solicita ca un expert recomandat de acesta să participe la efectuarea expertizei.”

În concluzie, apreciem că intervenția nu este necesară.

Trebuie avute în vedere dispozițiile de lege lata ale art.172 alin.(9) C.p.p. potrivit căruia efectuarea unei constatări este necesară atunci când există pericole de dispariție a unor mijloace de probă sau de schimbare a unor situații de fapt pentru lămurirea urgentă a unor fapte sau împrejurări ale cauzei și cele ale art. 172 alin.(10) C.p.p. potrivit căruia constatarea este efectuată de un specialist care funcționează în cadrul organelor judiciare.

34. Referitor la soluția propusă la **pct. 49** din inițiativa legislativă, apreciem că aceasta se poate susține cu următoarele precizări:

Specialiștii își desfășoară activitatea potrivit prevederilor *Ordonanței Guvernului nr. 2/2000 privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară, cu modificările și completările ulterioare*, și a altor legi speciale și răspunde în același mod ca expertul, potrivit legii.

Astfel, potrivit art. 34 alin. (1) din ordonanța menționată:

„Art. 34 - (1) Neefectuarea expertizei tehnice datorită unor cauze imputabile sau efectuarea acesteia cu nerespectarea dispozițiilor legale atrage, după caz, răspunderea disciplinară, administrativă, civilă sau penală a expertului tehnic judiciar ori a expertului tehnic extrajudiciar vinovat.”

35. În ceea ce privește **pct. 51** din propunerea legislativă, referitor la prima teza propusă a fi introdusă, considerăm că nu este necesară - din dispozițiile *de lege lata* privind efectuarea expertizei (cu titlu de exemplu menționăm art.175, art. 177 și art. 178 C.p.p.) rezultă că expertul are acces la toate documentele din dosar necesare efectuării expertizei.

Din interpretarea gramaticală și logică a dispozițiilor alin. (8) al art.172 C.p.p. (*„(8) La efectuarea expertizei pot participa experți independenți autorizați, numiți la solicitarea părților sau subiecților procesuali principali”*) rezultă că experții autorizați numiți la solicitarea părților sau subiecților procesuali principali au aceleași drepturi cu expertul numit de către organul judiciar (*„ubi lex non distinguit, nec nos*

distinguere debemus”). De aceea, opinăm că nu poate fi susținută această intervenție.

36. Cu privire la **pct. 52** din inițiativa legislativă, din interpretarea gramaticală și logică a dispozițiilor alin. (8) al art. 172 C.p.p. rezultă că experții autorizați numiți la solicitarea părților sau subiecților procesuali principali au aceleași drepturi cu expertul numit de către organul judiciar („*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*”).

Nici teza finală nu este necesară – textul art. 172 alin. (8) vorbește de o singură expertiză, la realizarea căreia participă atât experții autorizați numiți la solicitarea părților sau subiecților procesuali principali, cât și expertul numit de către organul judiciar, astfel încât raportul de expertiză va cuprinde constatările și observațiile ambelor categorii de experți - pe cale de consecință, completarea propusă este inutilă.

37. Referitor la **pct. 53** din inițiativa legislativă, apreciem că propunerea nu poate fi susținută deoarece condițiile în care dispune efectuarea unei constatări tehnico-științifice sunt diferite de cele în care se poate dispune o expertiză. În plus, atunci când este contestat un raport de constatare tehnic-științifică, organul judiciar apreciind asupra pertinentei și utilității acesteia, poate dispune efectuarea unei expertize.

38. În ceea ce privește **pct. 54** din propunerea legislativă, precizăm faptul că art. 7 din *Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale* reglementează dreptul de acces la materialele cauzei. Acest drept nu este unul absolut, el putând fi restricționat „*în cazul în care astfel de acces ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important, ca de exemplu în cazurile în care accesul poate prejudicia o anchetă în curs sau poate afecta grav securitatea internă a statului membru în care se desfășoară procedurile penale.*”

Art. 94 C.p.p.⁸, care asigură transpunerea în legislația națională a prevederilor art. 7 al *Directivei 2012/13/UE*, prevede faptul că, în cursul

⁸ „Art. 94 - Consultarea dosarului

(1) Avocatul părților și al subiecților procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv.

urmăririi penale, procurorul poate restricționa motivat consultarea dosarului, dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei desfășurări a urmăririi penale. După punerea în mișcare a acțiunii penale, restricționarea se poate dispune pentru cel mult 10 zile.

Față de aceste dispoziții din *Directiva 2012/13/UE* și C.p.p., opinăm că nu poate fi susținută intervenția propusă, prin care s-ar introduce obligația de a comunica suspectului sau inculpatului, la momentul reținerii acestuia, o copie a întregului material probator, chiar dacă acest lucru ar fi de natură să compromită sau să prejudicieze ancheta penală în care s-a dispus respectiva măsură preventivă sau altă anchetă.

În plus, menționăm că reținerea se poate dispune pentru cel mult 24 de ore, astfel încât nu vedem utilitatea practică în a comunica celui reținut întreg materialul probator, de vreme ce acesta oricum poate consulta actele din dosar în condițiile prevăzute de art. 94 C.p.p.

39. Cu privire la **pct. 55** din propunerea legislativă, opinăm că pentru a se asigura punerea în acord a art. 213 C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia C.C.R. nr. 17/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 213 alin.(2) și art. 2151 alin. (6) din Codul de procedură penală*, alin. (2) al art. 213 C.p.p. trebuie modificat după cum urmează:

„*Alineatul (2) al articolului 213 se modifică și va avea următorul cuprins:*

(2) Judecătorul de drepturi și libertăți sesizat conform alin. (1) fixează termen de soluționare în camera de consiliu și dispune citarea

(2) Consultarea dosarului presupune dreptul de a studia actele acestuia, dreptul de a nota date sau informații din dosar, precum și de a obține fotocopii pe cheltuiala clientului.

(3) În cursul urmăririi penale, procurorul stabilește data și durata consultării într-un termen rezonabil. Acest drept poate fi delegat organului de cercetare penală.

(4) În cursul urmăririi penale, procurorul poate restricționa motivat consultarea dosarului, dacă prin aceasta s-ar putea aduce atingere bunei desfășurări a urmăririi penale. După punerea în mișcare a acțiunii penale, restricționarea se poate dispune pentru cel mult 10 zile.

(5) În cursul urmăririi penale, avocatul are obligația de a păstra confidențialitatea sau secretul datelor și actelor de care a luat cunoștință cu ocazia consultării dosarului.

(6) În toate cazurile, avocatului nu îi poate fi restricționat dreptul de a consulta declarațiile părții sau ale subiectului procesual principal pe care îl asistă ori îl reprezintă.

(7) În vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoștință de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfășurate în fața judecătorului de drepturi și libertăți privind măsurile privative sau restrictive de drepturi, la care avocatul participă.

(8) Dispozițiile prezentului articol se aplică în mod corespunzător cu privire la dreptul părților și al subiecților procesuali principali de a consulta dosarul.”

inculpatului. Dispozițiile art. 204 alin.(4) se aplică în mod corespunzător.”

Reamintim faptul că, prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative*, Guvernul a propus un text identic (pct. 6 al art. II din proiect).

40. Referitor la **pct. 56, 57, 59 și pct. 60** din propunerea legislativă, menționăm faptul că, în ceea ce privește modificarea propusă la art. 223 alin. (2) C.p.p., în cazul adoptării acesteia, pe viitor ar urma să nu mai poată fi dispusă măsura arestării preventive în cazul comiterii multor infracțiuni pentru care în prezent acest lucru este posibil - cu titlu de exemplu arătăm că este vorba de:

- infracțiuni de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive;
- infracțiunile privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați (precizăm și faptul că de lege lata nu există un act normativ care să incrimineze „*traficul de arme*” – art. 342-347 *Cod penal* incriminează o serie de infracțiuni, dar printre acestea nu se regăsește „*traficul de arme*” – în aceste condiții, și sub acest aspect reglementarea propusă la art. 223 alin. (2) C.p.p. este deficitară;
- spălarea banilor;
- infracțiuni săvârșite prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică;
- orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare și, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică.

În ceea ce privește intervenția propusă prin introducerea alin. (1¹) la art. 218 C.p.p., în opinia noastră, aceasta se suprapune cel puțin parțial asupra reglementării *de lege lata* de la art. 218 alin. (2) C.p.p. De aceea, opinăm că **pct. 57** trebuie eliminat sau, în subsidiar, reanalizat pentru a fi corelat cu dispozițiile art. 218 alin. (2) C.p.p.

În ceea ce privește modificarea propusă la **pct. 60**, arătăm faptul că și *de lege lata* subzistă obligația pentru judecătorul care va dispune măsura preventivă (în temeiul art. 223 alin. (2) C.p.p.) să motiveze, în funcție de circumstanțele cauzei, de ce a fost dispusă respectiva măsură – judecătorul trebuie să motiveze în concret în ce constă pericolul pentru ordinea publică.

41. În ceea ce privește **pct. 58** din inițiativa legislativă, opinăm că, pentru a se asigura punerea în acord a art. 220 C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr.22/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 220 alin. (1) din Codul de procedură penală*, art. 220 C.p.p. trebuie modificat după cum urmează:

„După alineatul (4) al articolului 220 se introduce un nou alineat, alin. (5), cu următorul cuprins:

(5) Față de inculpatul care a mai fost arestat preventiv sau față de care s-a mai dispus arestarea la domiciliu în aceeași cauză, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară sau al judecării, se poate dispune din nou măsura arestului la domiciliu, numai dacă au intervenit temeuri noi care fac necesară privarea sa de libertate.”

Reamintim faptul că, prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative*, Guvernul a propus un text identic (pct. 7 al art. II din proiect).

42. Cu privire la **pct. 61** din propunerea legislativă, menționăm faptul că și *de lege lata* subzistă obligația pentru judecătorul care va dispune măsura preventivă (în temeiul art. 223 alin. (2) C.p.p.) să motiveze, în funcție de circumstanțele cauzei, de ce a fost dispusă respectiva măsură – judecătorul trebuie să motiveze în concret în ce constă pericolul pentru ordinea publică.

43. Referitor la **pct. 62** din inițiativa legislativă, opinăm că, pentru a se asigura punerea în acord a art. 235 alin. (1) C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr.336/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 235 alin. (1) din Codul de procedură penală*, art. 235 C.p.p. trebuie modificat după cum urmează:

„Alineatul (1) al articolului 235 se modifică și va avea următorul cuprins:

(1) Propunerea de prelungire a arestării preventive împreună cu dosarul cauzei se depun la judecătorul de drepturi și libertăți cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive, sub sancțiunea prevăzută de art. 268 alin. (1) ”.

Reamintim faptul că, prin proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative, Guvernul a propus un text identic (pct. 8 al art. II din proiect).

44. În ceea ce privește **pct. 64 - 67** din propunerea legislativă, pentru a asigura transpunerea deplină a art. 8 para. 6 al *Directivei 2014/42/UE*, prin proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (Plx 537/2017), dar și pentru a pune în acord prevederile art. 250¹ C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 24/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală*, Guvernul României a propus, prin proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (Plx.537/2017), două intervenții legislative – completarea art. 250¹ C.p.p. (art. II pct. 2) și introducerea unui articol nou, art. 425² C.p.p.(art. II pct. 7 din proiect).

„După alineatul (3) al articolului 250¹ se introduce un nou alineat, alin. (4), cu următorul cuprins:

(4) În cazul în care măsura asiguratorie s-a dispus direct prin hotărârea instanței de apel, dispozițiile alin. (1)-(3) se aplică în mod corespunzător”.

De asemenea, tot pentru a se asigura transpunerea în legislația națională a prevederilor art. 8 para. 6 din *Directiva 2014/42/UE*, opinăm că, după articolul 425¹ C.p.p., trebuie introdus un nou articol, art. 425² cu următorul cuprins:

„Art. 425² – Contestarea măsurii de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse „(1) Împotriva hotărârii prin care instanța de apel dispune măsura de siguranță a confiscării speciale ori a confiscării extinse direct în apel, inculpatul, procurorul sau persoanele ale căror

drepturi sau interese legitime pot fi afectate pot face contestație numai în ceea ce privește această măsură de siguranță.

(2) Procurorul poate face contestație în termen de 48 de ore de la pronunțare, iar inculpatul în termen de 48 de ore de la comunicare.

(3) În cazul persoanelor ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate, termenul de 48 de ore curge de la data la care acestea au aflat despre hotărârea prevăzută de alin. (1).

(4) Contestația este suspensivă de executare. Contestația se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate. Prevederile art. 425¹ se aplică în mod corespunzător.

(5) Contestația împotriva hotărârii prevăzute în alin. (1), pronunțată de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție în apel, se soluționează de Completul de 5 judecători.”

Reamintim faptul că, prin proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (Plx 537/2017), Guvernul României a propus texte identice (pct. 2 și 7 ale art. II).

Cât privește **pct. 64**, opinăm că nu poate fi susținută propunerea de completare a alin. (4) al art. 249 C.p.p., întrucât este de esența măsurilor asiguratorii că ele durează pe tot parcursul procesului penal, dacă nu a fost dispusă, la cerere sau din oficiu, ridicarea lor. Referitor la pretinsa încălcare a prevederilor constituționale, prin faptul că măsurile asiguratorii pot fi dispuse „fără termen rezonabil”, Curtea Constituțională a reținut faptul că reglementarea *de lege lata* este conformă cu prevederile art.53 din *Constituție*, reținând, printre altele că dispunerea lor până la finalizarea procesului penal semnifică faptul că restricționarea dreptului de proprietate are un caracter temporar⁹. Pe cale de consecință, reglementarea propusă

⁹ „(...) 26. Totodată, Curtea reține că motivele de neconstituționalitate invocate de către autori privesc și faptul că măsura asiguratorie dispusă implică indisponibilizarea fără termen rezonabil a întregii averi, de cele mai multe ori, măsurile asiguratorii asupra averii dispunându-se în legătură cu patrimoniul comun al soților, îndeosebi imobile și sume de bani, inscripția (notarea) ipotecară putând fi instituită asupra unui bun comun, pe cale de consecință fiind încălcate dispozițiile constituționale ale art. 44.

(...)30. Raportând condițiile arătate la prezenta cauză, Curtea a constatat că ingerința generată prin dispunerea sechestrului asupra bunurilor mobile și imobile ale suspectului, inculpatului, persoanei responsabile civilmente ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile vizează drepturi fundamentale, respectiv dreptul de proprietate, este reglementată prin lege, respectiv art. 249 și următoarele din Codul de procedură penală, are ca scop legitim desfășurarea instrucției penale, fiind o măsură judiciară aplicabilă în cursul procesului penal, se impune, fiind adecvată în abstracto scopului legitim urmărit, este nediscriminatorie și este necesară într-o societate democratică, pentru protejarea valorilor statului de drept. Totodată, Curtea a constatat că ingerința analizată este proporțională cu cauza care a determinat-o, de vreme ce măsurile asiguratorii au caracter provizoriu, întrucât acestea se dispun pe durata procesului penal, iar Curtea, analizând principiul proporționalității, în jurisprudența sa constantă, a reținut că

(de a institui un termen maxim care să fie anterior finalizării procesului penal) este de natură a lipsi de finalitate reglementarea privind măsurile asiguratorii – soluția propusă va permite proprietarului bunurilor asupra cărora s-au instituit măsurile asiguratorii ca, prin tergiversarea soluționării cauzei sau prin simpla trecere a timpului, la împlinirea termenului introdus în art. 249 C.p.p., să obțină ridicarea măsurii asiguratorii chiar dacă nu s-a soluționat cauza penală, ceea ce i-ar permite ulterior să înstrăineze, să ascundă, să distrugă sau să sustragă de la urmărire bunurile care pot face obiectul confiscării speciale ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune.

Nici propunerea de completare a alin. (5) al art. 249 C.p.p. nu poate fi susținută, față de dispozițiile *de lege lata* ale art. 252 alin. (1) C.p.p. care au următorul cuprins:

„Organul care procedează la aplicarea sechestrului este obligat să identifice și să evalueze bunurile sechestrate, putând recurge, dacă este cazul, la evaluatori sau experți.”

Văzând dispozițiile legale *de lege lata* anterior citate, opinăm că nu poate fi susținută completarea propusă, aceasta constituind paralelism legislativ interzis expres de dispozițiile imperative ale art. 16 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000*.

În opinia noastră, nici propunerea de modificare a alin. (6) al art. 250 C.p.p. nu poate fi susținută, deoarece art. 250¹ C.p.p. reglementează deja contestarea măsurii asiguratorii dispuse în cursul judecății, indiferent dacă este vorba de o măsură dispusă de judecătorul de cameră preliminară, de instanța de judecată sau de instanța de apel. Adoptarea modificării propuse pentru alin. (6) al art. 250 C.p.p. contravine alin. (1) al art. 16 din *Legea nr. 24/2000* și ar duce la greutate în aplicarea legii, de vreme ce ar dubla reglementarea de la art. 250¹ C.p.p., astfel încât determinarea textului aplicabil în cazul contestării unei măsuri asiguratorii dispuse de judecător.

Pentru a asigura transpunerea deplină a art. 8 para. 6 al *Directivei 2014/42/UE*, prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transunerii unor directive ale Uniunii Europene* (Plx 537/2017), dar și pentru a pune în

acesta presupune caracterul excepțional al restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, ceea ce implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar.(...) - Decizia Curții Constituționale nr. 894/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 249 alin. (1) teza întâi, alin. (2), (5) și (6), art. 252, art. 252¹ și art. 254 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 168 din 4 martie 2016.

acord prevederile art. 250¹ C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 24/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală*, Guvernul României a propus două intervenții legislative – completarea art. 250¹ C.p.p. (art. II pct. 2) și introducerea unui articol nou, art. 425² C.p.p. (art. II pct. 7 din proiect) .

„(...) 23. Curtea reamintește că măsurile asigurătorii sunt măsuri procesuale cu caracter real care au ca efect indisponibilizarea unor bunuri mobile și imobile prin instituirea unui sechestr. Ca efect al instituirii sechestrului, proprietarul acestor bunuri pierde dreptul de a le înstrăina sau greva de sarcini, măsura afectând, așadar, atributul dispoziției juridice și materiale, pe întreaga durată a procesului penal, până la soluționarea definitivă a cauzei.

24. Așadar, întrucât dreptul la un proces echitabil poate fi privit în legătură cu încălcarea/negarea unor garanții procesuale privind drepturi cu caracter civil, respectiv dreptul de proprietate privată, Curtea reține că reglementarea unei căi de atac efective în beneficiul persoanelor al căror drept de proprietate este afectat prin măsuri procesuale restrictive reprezintă o exigență constituțională pe care legiuitorul trebuie să o respecte în vederea protejării și garantării dreptului de proprietate privată.

25. De aceea, legiuitorul, pe lângă obligația de a oferi oricărei persoane posibilitatea efectivă de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime, trebuie să imprime acestei posibilități un caracter echitabil care să confere plenitudine de exercițiu prin atingerea finalității urmărite. Aceasta se poate realiza prin crearea unei proceduri care să respecte cerințele de echitate instituite de art. 21 alin. (3) din *Constituție* în absența cărora este golită de conținut orice cenzură a luării măsurii asigurătorii de către instanță.”¹⁰

Având în vedere faptul că reglementările *de lege lata* din C.p.p., completate cu reglementările din proiectul de lege înregistrat la Camera Deputaților sub nr. Plx 537/2017 (pct. 2 și 7 ale art. II), asigură o cale de atac efectivă tuturor persoanelor ale căror bunuri ar putea fi indisponibilizate prin instituirea unor măsuri asigurătorii, opinăm că modificările propuse la art. 250 și 250¹ C.p.p. nu pot fi susținute, ele

¹⁰ *Decizia C.C.R. nr. 24/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală*, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 276 din 12 aprilie 2018.

neasigurând punerea în acord a prevederilor art. 250¹ C.p.p. cu dispozițiile Constituției așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 24/2016*.

45. Cu privire la **pct. 69** din inițiativa legislativă, opinăm că propunerea nu poate fi susținută, de vreme ce accesul judecătorului sau al procurorului la bazele de date este motivat de scopul prevăzut la alin. (1) al art. 267 C.p.p., respectiv *„în vederea realizării procedurii de citare, a comunicării actelor de procedură sau a aducerii cu mandat la desfășurarea procedurilor”*.

Părțile, experții parte sau avocații părților nu au competențe legale *„în vederea realizării procedurii de citare, a comunicării actelor de procedură sau a aducerii cu mandat la desfășurarea procedurilor”*, astfel încât nu există nicio justificare ca să aibă acces la respectivele baze de date.

46. Referitor la **pct. 70-71** din inițiativa legislativă, pentru a pune în acord prevederile art. 281 C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 302/2017*, prin *proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative*, Guvernul României a propus o intervenție legislativă asupra acestui articol după cum urmează (art. II pct. 10 din proiect):

„10. La articolul 281 alineatul (1), litera b) va avea următorul cuprins:

b) competența materială și competența după calitatea persoanei;”.

Totodată, pentru corelare cu intervenția propusă asupra lit. b) a alin.(1) al art. 281 C.p.p., se propune și o intervenție asupra art. 47 C.p.p., din textul acestuia eliminându-se termenele existente *de lege lata* până la care poate fi invocată excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței inferioare celei competente potrivit legii ori excepția de necompetență materială sau după calitatea persoanei a instanței superioare celei competente potrivit legii. Pe cale de consecință, art. 47 C.p.p. în forma propusă în proiectul de lege al Guvernului prevede, la alin.(1), faptul că excepția de necompetență materială și cea de necompetență după calitatea persoanei pot fi ridicate în tot cursul procesului penal, până la pronunțarea unei hotărâri definitive. Întrucât în

forma propusă a art. 281 C.p.p. în toate cazurile încălcarea dispozițiilor privind competența materială și competența după calitatea persoanei sunt sancționate cu nulitatea absolută, admiterea unei excepții invocată în temeiul art. 47 alin. (1) C.p.p. va atrage incidența, pe cale de consecință, a dispozițiilor art. 281 alin. (3) C.p.p.

Concluzionând, opinăm că, pentru a pune în acord prevederile art.281 C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 302/2017*, nu pot fi susținute modificările propuse de inițiatori în forma lor actuală, precum și că ar trebui preluate textele propuse de Guvern prin proiectul de lege anterior menționat.

47. În ceea ce privește **pct. 73** din inițiativa legislativă, menționăm că forma propusă este identică cu forma *de lege lata* a alin. (1) al art. 290 C.p.p., ceea ce ar conduce la un paralelism legislativ, interzis expres prin art. 16 din *Legea nr. 24/2000*.

48. Cu privire la **pct. 74** din propunerea legislativă, precizăm faptul că instituirea unor cauze de nepedepsire sau de atenuare a răspunderii penale în cazul persoanelor care denunță comiterea unor fapte prevăzute de legea penală, precum și reglementarea unor termene pentru a da eficacitate respectivelor cauze de nepedepsire sau de atenuare a răspunderii penale sunt opțiuni de politică penală – important este ca reglementările propuse să nu excludă posibilitatea organelor de urmărire penală de a fi sesizate prin denunț.

Menționăm și faptul că nu există nicio justificare pentru a exclude posibilitatea utilizării unui denunț făcut peste termenul de 6 luni ca mijloc de sesizare a organului de urmărire penală - faptul că denunțul este făcut peste termen nu are nicio influență asupra caracterului adevărat sau fals al celor cuprinse în denunț, respectiv a celor referitoare la indicarea făptuitorului și a mijloacelor de probă, dacă sunt cunoscute.

În ceea ce privește reglementarea propusă la alin. (1²) al art. 290, inițiatorii nu țin de cont de faptul că, potrivit art. 288 și 290 alin. (1) C.p.p., denunțul este mod de sesizare și nu probă.

Reamintim și faptul că, *de lege lata*, art. 103, alin. (1) și (2) art. 396 și alin. (1) din art. 403 C.p.p. au următorul cuprins:

„Art. 103 - *Aprecierea probelor*

(1) Probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză.

(2) În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.

(3) Hotărârea de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declarațiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejați.

Art. 396 - Rezolvarea acțiunii penale

(1) Instanța hotărăște asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunțând, după caz, condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal.

(2) Condamnarea se pronunță dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat.

(3) Renunțarea la aplicarea pedepsei se pronunță dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, în condițiile art. 80 - 82 din Codul penal.

(4) Amânarea aplicării pedepsei se pronunță dacă instanța constată, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, în condițiile art. 83 - 90 din Codul penal.

ART. 403 - Conținutul expunerii

(1) Expunerea trebuie să cuprindă:

a) datele privind identitatea părților;

b) descrierea faptei ce face obiectul trimiterii în judecată, cu arătarea timpului și locului unde a fost săvârșită, precum și încadrarea juridică dată acesteia prin actul de sesizare;

c) motivarea soluției cu privire la latura penală, prin analiza probelor care au servit ca temei pentru soluționarea laturii penale a cauzei și a celor care au fost înlăturate, și motivarea soluției cu privire la latura civilă a cauzei, precum și analiza oricăror elemente de fapt pe care se sprijină soluția dată în cauză;

d) arătarea temeiurilor de drept care justifică soluțiile date în cauză.”

Văzând prevederile legale anterior citate, opinăm că soluția propusă pentru alin. (1²) al art. 290 C.p.p. constituie un paralelism legislativ deoarece reiterează dispoziții legale *de lege lata*, paralelism interzis expres de normele de tehnică legislativă.

49. Referitor la **pct. 75-77** din inițiativa legislativă, se propun intervenții asupra art. 305 C.p.p. Prima dintre ele se referă la modificarea alin. (1) al art. 305, pentru a se prevedea expres obligația pentru organul de urmărire penală, atunci „*se constată că nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute la art. 16 alin. (1) și sunt indicate numele persoanelor ce se presupune că ar fi săvârșit infracțiunea ce face obiectul sesizării*”, de a dispune obligatoriu începerea urmăririi penale cu privire la faptă și făptuitori.

Opinăm că propunerea nu poate fi susținută pentru următoarele argumente:

- *de lege lata*, alin. (1) al art. 305 C.p.p., când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârșită ori a cărei săvârșire se pregătește, chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut – justificarea acestei soluții este aceea de a nu transforma o persoană în suspect doar pe baza sesizării organului de urmărire penală, fără a se administra, în condițiile prevăzute de C.p.p., probe care să ducă la bănuiala rezonabilă că fapta este comisă de persoana indicată în actul de sesizare. După începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârșită ori a cărei săvârșire se pregătește, dacă există probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că o anumită persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală și nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1), organul de urmărire penală dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care dobândește calitatea de suspect (art. 305 alin. (3) C.p.p.);

- textul propus nu mai condiționează începerea/ continuarea urmăririi penale de existența unor probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că fapta reclamată a fost comisă de o anumită persoană, fiind suficientă sesizarea organului de urmărire penală pentru a transforma o persoană în suspect;

- nici teza a II-a nu poate fi susținută, deoarece nulitățile absolute sunt reglementate limitativ de art. 281 C.p.p., astfel încât nu pot fi introduse reglementări care să contravină art. 281 C.p.p. Reamintim și faptul că art. 102 C.p.p. reglementează excluderea probelor obținute în mod nelegal;

- modificarea alin. (1) este propusă nu este însoțită și de o intervenție asupra alin. (3) al art. 305 C.p.p., astfel încât cele două reglementări, deși contrare, ar urma să coexiste, ceea ce este de natură a lipsi reglementarea de un caracter accesibil și previzibil.

În opinia noastră, nici propunerea privind alin. (1¹) al art. 305 C.p.p. nu poate fi susținută. Teza a II-a prevede faptul că „(...) *În termen de maxim 1 an de la data începerii urmăririi penale cu privire la faptă organul de urmărire penală este obligat să procedeze fie la începerea urmăririi penale cu privire la persoană, dacă sunt îndeplinite condițiile legale pentru a dispune aceasta măsură, fie la clasarea cauzei*”. Reamintim faptul că, *de lege lata*, în cursul urmăririi penale acțiunea penală se stinge prin clasare sau prin renunțare la urmărirea penală (art. 17 alin. (1) C.p.p.), iar clasarea se poate dispune numai în două ipoteze :

- fie nu se poate începe urmărirea penală, întrucât nu sunt întrunite condițiile de fond și formă esențiale ale sesizării;

- fie există unul dintre cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1) C.p.p.¹¹

Din coroborarea prevederilor legale anterior citate, rezultă că, în cazul începerii urmăririi penale cu privire la faptă, *de lege lata* nu se poate dispune clasarea decât în cazul în care există unul dintre cazurile prevăzute de art. 16 alin. (1) C.p.p. Textul propus la alin. (1²) al art. 305 C.p.p. contravine dispozițiilor de lege lata ale art. 16 alin. (1) și art. 17 alin. (1) C.p.p. – cu titlu de exemplu, menționăm faptul că textul propus la alin.(1²) al art. 305 C.p.p. ar obliga procurorul să claseze cauza după 1 an de zile de la data începerii urmăririi penale, deși termenul de prescripție a răspunderii penale nu s-a împlinit (termenul de prescripție este cuprins între 3 și 15 ani și el începe să curgă de la data săvârșirii infracțiunii)¹².

¹¹ Alin. (1) al art. 315 C.p.p. are următorul cuprins:

„Art. 315 – Clasarea

(1) *Clasarea se dispune când:*

a) *nu se poate începe urmărirea penală, întrucât nu sunt întrunite condițiile de fond și formă esențiale ale sesizării;*

b) *există unul dintre cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1).”*

¹² Art. 154 Cod penal alin. (2)-(4) au următorul cuprins:

„(2) *Termenele prevăzute în prezentul articol încep să curgă de la data săvârșirii infracțiunii. În cazul infracțiunilor continue termenul curge de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, în cazul infracțiunilor continuate, de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni, iar în cazul infracțiunilor de obicei, de la data săvârșirii ultimului act.*

În ceea ce privește propunerea de modificare a art. 307 C.p.p., aceasta este corelată cu propunerile de intervenție asupra art. 305 C.p.p. Întrucât, în opinia noastră, intervențiile asupra art. 305 C.p.p. nu pot fi susținute, pe cale de consecință, nici intervenția asupra art. 307 C.p.p. nu se impune. Un alt argument împotriva intervenției propuse este acela că, văzând și prevederile art. 10 alin. (5) C.p.p.¹³, nu există nicio justificare obiectivă pentru a institui obligația de a prezenta persoanei care încă nu are calitatea de suspect, deci față de care încă nu se continuă urmărirea penală, aceasta desfășurându-se numai cu privire la faptă, toate probele pe care acuzarea pe are la dispoziție – în unele cauze, această obligație ar putea fi de natură a îngreuna derularea urmăririi penale. Dreptul la un proces echitabil trebui analizat prin raportare la întreaga procedură din faza de urmărire penală (în acest sens s-a pronunțat și Curtea Constituțională - cu titlu de exemplu, *Decizia nr. 599/2014*¹⁴), motiv pentru care opinăm că propunerea de a modifica art. 307 C.p.p., care contravine și dispozițiilor art. 83 C.p.p. raportat la art. 94 alin. (4) C.p.p., nu poate fi susținută.

Intervenția propusă asupra alin. (2) al art. 307 C.p.p. nu este necesară prin raportare la prevederile art. 305 alin. (3) C.p.p. coroborate cu cele ale art. 78 C.p.p. raportat la art. 83 C.p.p.

Reamintim și faptul că nulitățile absolute sunt reglementate limitativ de art. 281 C.p.p., astfel încât nu pot fi introduse reglementări care să contravină acestui din urmă articol, iar art. 102 C.p.p. reglementează excluderea probelor obținute în mod nelegal.

50. În ceea ce privește **pct. 78** din propunerea legislativă, opinăm că, pentru a se asigura punerea în acord a art. 311 alin. (3) C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum aceasta a fost interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 90/2017 referitoare la excepția de*

(3) În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitiv produs.

(4) În cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, al celor de trafic și exploatare a persoanelor vulnerabile, precum și al infracțiunii de pornografie infantilă, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea majoratului, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului.”

¹³ „ Art. 10 - Dreptul la apărare

(...) (5) Organele judiciare au obligația de a asigura exercitarea deplină și efectivă a dreptului la apărare de către părți și subiecții procesuali principali în tot cursul procesului penal.”

¹⁴ *Decizia Curții Constituționale nr. 599/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 alin. (1) lit. f) și art. 341 alin. (5) - (8) din Codul de procedură penală*, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 886 din 5 decembrie 2014.

neconstituționalitate a dispozițiilor art. 311 alin. (3) din Codul de procedură penală, acesta trebuie modificat după cum urmează:

„Alineatul (3) al articolului 311 se modifică și va avea următorul cuprins:

(3) Organul judiciar care a dispus extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice este obligat să îl informeze pe suspect despre faptele noi cu privire la care s-a dispus extinderea ori cu privire la schimbarea încadrării juridice”.

Reamintim faptul că, prin proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transmiterii unor directive ale Uniunii Europene, Guvernul a propus un text identic (pct. 3 al art. II din proiect).

51. Cu privire la **pct. 79** și **pct. 80** din inițiativa legislativă, în opinia noastră, propunerea nu poate fi susținută deoarece nu există nicio justificare obiectivă de a interzice redeschiderea urmăririi penale dacă au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, câtă vreme nu s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale reglementat de art. 154 *Cod penal*.

52. Referitor la soluția propusă la **pct. 81** din inițiativa legislativă, opinia noastră, opinăm că prevederile *de lege lata* ale art. 340 C.p.p., care instituie posibilitatea formulării unei plângeri numai împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată dispuse de procuror, sunt conforme cu *Constituția* și nu încalcă drepturile și libertățile individuale. În același sens este și jurisprudența Curții Constituționale – cu titlu de exemplu menționăm următoarele considerente ale *Deciziei nr.398/2015*:

„15. (...) textul legal contestat instituie posibilitatea formulării unei plângeri împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată dispuse de procuror, iar titular al dreptului la acțiune este numai persoana a cărei plângere a fost respinsă, potrivit art. 339 din Codul de procedură penală, în cazul de față, de către prim-procuror. Or, așa cum rezultă din însăși denumirea marginală a textului legal criticat, plângerea ce urmează a fi adresată judecătorului vizează soluția de neurmărire sau netrimitere în judecată dispusă de procuror și nicidecum ordonanțele prin care se soluționează plângerile împotriva soluțiilor ori altor acte sau măsuri. Faptul că ordonanța prin care procurorul ierarhic superior soluționează o plângere împotriva soluției de neurmărire sau netrimitere

în judecată dispusă de procuror nu poate fi atacată distinct în fața judecătorului își găsește justificare în împrejurarea că acesta, în cazul în care infirmă soluția criticată, repune persoanele interesate în situația anterioară emiterii soluției de clasare ori de renunțare la urmărirea penală. Prin urmare, dând eficiență principiului constituțional al subordonării ierarhice ce guvernează activitatea procurorilor, dosarul urmează a fi completat în sensul celor dispuse de procurorul ierarhic superior.

16. De altfel, cu privire la reglementarea anterioară din art. 278 alin. 21 din Codul de procedură penală din 1968, Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că posibilitatea formulării plângerii împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror ori efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta la procurorul ierarhic superior constituie o garanție procesuală, iar rămânerea definitivă a soluției dispuse de procurorul ierarhic superior are ca scop asigurarea celerității soluționării cauzelor penale, nereprezentând un impediment în calea liberului acces la justiție și a dreptului la un recurs efectiv. De asemenea, Curtea a reținut că în faza de urmărire penală legiuitorul poate opta atât pentru instituirea, cât și pentru eliminarea unor garanții procesuale, precum cea din speță, cu condiția ca actele organelor de urmărire penală să poată fi cenzurate de instanța de judecată (a se vedea Decizia nr. 913 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 16 din 9 ianuarie 2013) ”¹⁵.

Tot în jurisprudența Curții Constituționale s-a reținut faptul că nu toate actele procurorului, ci numai actele prin care procurorul pune capăt conflictului de drept penal, fiind modalități de înfăptuire a justiției, trebuie să fie supuse cenzurii judecătorului¹⁶.

53. În ceea ce privește **pct. 82-84** din inițiativa legislativă, modificările propuse sunt justificate prin necesitatea de a pune în acord prevederile art. 341 C.p.p. cu Constituția, așa cum a fost aceasta interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 733/2015 referitoare la*

¹⁵ Decizia Curții Constituționale nr. 398/2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 340 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 545 din 22 iulie 2015.

¹⁶ Decizia Curții Constituționale nr. 603/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 335 alin. (4) și ale art. 340 alin. (1) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 894 din 14 noiembrie 2017 - para.23.

excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 341 alin. (6) lit. c) și alin. (7) pct. 2 lit. d) din Codul de procedură penală.

Prin *Decizia nr. 733/2015*, Curtea Constituțională a constatat faptul că „*dispozițiile art. 341 alin. (6) lit. c) și, prin extindere, ale art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. d) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale prin împiedicarea accesului la justiție în cazul soluțiilor de renunțare la urmărirea penală*”.

Prin *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016*, art. 318 C.p.p. a fost modificat în sensul că toate ordonanțele prin care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală, se comunică în copie, după caz, persoanei care a făcut sesizarea, părților, suspectului, persoanei vătămate și altor persoane interesate și se transmite, spre confirmare, în termen de 10 zile de la data la care a fost emisă, judecătorului de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță. Pe cale de consecință, deși *de lege lata* art. 341 alin. (6) lit.c) și, prin extindere, ale art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. d) C.p.p. nu au în vedere soluțiile de renunțare la urmărire penală, asigurarea accesului la justiție și în cazul acestor din urmă soluții este reglementată de art. 318 C.p.p. Drept urmare, în opinia noastră, nu mai este necesară o intervenție legislativă în sensul propus prin **pct. 82-84**, pentru a pune în acord prevederile art. 341 C.p.p. cu Constituția, așa cum a fost aceasta interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 733/2015*, și, pe cale de consecință, aceste modificări nu pot fi susținute.

54. Cu privire la **pct. 86** din propunerea legislativă, precizăm că, față de prevederile *de lege lata* ale 344 alin. (4) C.p.p., potrivit cărora „(4) *La expirarea termenelor prevăzute la alin. (2) și (3), dacă s-au formulat cereri sau excepții ori dacă a ridicat excepții din oficiu, judecătorul de cameră preliminară stabilește termenul pentru soluționarea acestora, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului*”, opinăm că se impune eliminarea tezei finale („*Citarea părților și a procurorului este obligatorie*”) a textului propus la art. 345 alin. (1) C.p.p. pentru a se evita un paralelism legislativ interzis expres de art. 16 alin. (1) al *Legii nr. 24/2000*.

Menționăm că, în situația în care se admite propunerea de eliminare a camerei preliminare din cadrul procesului penal, intervenția legislativă propusă privind modificarea art. 345 alin.(1) C.p.p. rămâne fără obiect.

55. Referitor la **pct. 87** din inițiativa legislativă, în ceea ce privește propunerea de modificare a art. 346 alin.(3) lit.a), apreciem că aceasta se poate susține sub rezerva celor menționate mai jos:

Se propune modificarea reglementării de la lit. a) a alin. (3) al art.346 C.p.p. a uneia dintre situațiile în care se restituie cauza la parchet - astfel, ar urma ca judecătorul să restituie cauza la parchet, pe de o parte, rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la art. 345 alin. (3) C.p.p., dacă neregularitatea vizează nerespectarea dispozițiilor art. 328 C.p.p., indiferent dacă această neregularitate atrage sau nu imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății, iar, pe altă parte, dacă rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la art. 345 alin. (3), dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății. Față de prevederile *de lege lata*, se constată că se extinde numărul cazurilor în care se poate restitui cauza la parchet – în opinia noastră, reglementarea propusă nu poate fi susținută, deoarece nu orice neregularitate a rechizitoriului trebuie să determine restituirea cauzei la parchet, ci doar acelea care, prin gravitatea lor, chiar și după ce procurorul a remediat neregularitatea menționată în încheierea judecătorului de camera preliminară, fac imposibilă stabilirea obiectului sau a limitelor judecății. Ipoteza propusă a fi introdusă (neregularitatea vizează nerespectarea dispozițiilor art. 328 C.p.p., indiferent dacă această neregularitate atrage sau nu imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății) ar duce la ipoteza în care inclusiv pentru lipsa mențiunii privind quantumul cheltuielilor judiciare cauza să fie returnată la parchet, deși această eroare minoră ar putea fi remediată ulterior, pe parcursul judecății, ceea ce desigur nu este de natură să permită soluționarea cauzelor penale într-un termen rezonabil.

În ceea ce privește teza finală a textului din prezentul proiect („*ori urmărirea penală a fost efectuată de o unitate de parchet ce nu avea competența materială sau personală prevăzută de lege*”) ar trebui avute în vedere pe de o parte, comentariile făcute anterior cu privire la art. 281 alin. (1) lit. b) C.p.p., iar, pe de altă parte, prevederile de lege lata ale art.346 alin. (3) lit. b) C.p.p. (probele administrate de un organ de urmărire penală incompetent material sau prin raportare la calitatea persoanei sunt nule absolut).

56. În ceea ce privește **pct. 88** din propunerea legislativă, opinăm că, având în vedere obiectul procedurii în camera preliminară este „*verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală (art. 342 C.p.p.)*”, modificarea propusă, prin care acest obiect este extins și la verificarea caracterului complet al urmăririi penale, nu poate fi susținută.

Menționăm că în situația în care se admite propunerea de eliminare a camerei preliminare din cadrul procesului penal, propunerea privind completarea art. 346 C.p.p. rămâne fără obiect.

57. Cu privire la **pct. 89** din inițiativa legislativă, față de prevederile *de lege lata* ale art. 328 C.p.p., care reglementează ipoteza avută în vedere de textul propus, se poate ajunge la un paralelism legislativ interzis expres de art. 16 alin. (1) al *Legii nr. 24/2000*.

58. Referitor la **pct. 90** din inițiativa legislativă, precizăm că, fără a ne opune intervenției propuse, în ipoteza în care se va adoptat propunerea de eliminare a camerei preliminare, textul propus la acest punct va rămâne fără obiect.

59. În ceea ce privește **pct. 92** din inițiativa legislativă, apreciem că modificarea propusă poate fi susținută sub rezerva celor menționate mai jos:

Așa cum rezultă din preambulul (32 și 33), respectiv din art. 7 para. 4 din *Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale*, accesul la mijloacele de probă materiale, aflate în posesia autorităților competente, în apărarea sau împotriva persoanei suspectate sau acuzate, poate fi refuzat în cazul în care astfel de acces poate avea drept consecință periclitatea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau dacă refuzul acestui acces este strict necesar pentru apărarea unui interes public important.

În aceste condiții, apreciem că soluția de clasificare de către instanța de judecată în mod absolut și pentru toate situațiile poate fi de natură a determina încălcarea gravă a drepturilor și libertăților altor persoane. Prin urmare, apreciem că soluția ar trebui să fie în sensul că judecătorul cauzei apreciază, de la caz la caz, că este necesar să permită accesul persoanei

inculpate, prin avocat care deține un certificat ORNIS, sau, dimpotrivă, că se impune să nu permită accesul la informațiile clasificate, caz în care va elimina respectivele probe din dosar, cu toate consecințele ce decurg din aceasta.

60. Cu privire la **pct. 93** din inițiativa legislativă, referitor la propunerea de introducere a unui nou alineat (4), după art. (3) al art.375, apreciem că aceasta poate fi susținută, sub rezerva celor menționate mai jos:

Este necesară corelarea textului propus cu motivarea acestuia din *Expunerea de motive* precum și cu prevederile de lege lata ale art. 5 C.p.p. referitoare la aflarea adevărului și celor ale art. 8 C.p.p.¹⁷ Reamintim faptul că art. 101 C.p.p. reglementează *principiul loialității administrării probelor*, iar potrivit art. 103 C.p.p. probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză, iar în luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.

61. Referitor la **pct. 94** și **pct. 95** din inițiativa legislativă, atragem atenția asupra faptului că reglementarea propusă privind compunerea completului de divergență la care se referă art. 394 C.p.p. trebuie corelată cu cea corespunzătoare din *Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare*.

În ceea ce privește modificarea propusă la art. 392 C.p.p., opinăm că trebuie avute în vedere cele reținute în *Hotărârea CEDO pronunțată în cauza Cerovsek și Bozicnik*, precum și în *Decizia Curții Constituționale nr.33/2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară*.

¹⁷ „Art. 8 - Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal

Organele judiciare au obligația de a desfășura urmărirea penală și judecata cu respectarea garanțiilor procesuale și a drepturilor părților și ale subiecților procesuali, astfel încât să fie constatate la timp și în mod complet faptele care constituie infracțiuni, nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală, iar orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit legii, într-un termen rezonabil.”

62. În ceea ce privește **pct. 97** și **pct. 98** din inițiativa legislativă, opinăm că aceasta poate fi susținută. Totodată, pe de altă parte, menționăm faptul că, în cauzele soluționate în procedura recunoașterii învinuirii, dacă cererea inculpatului a fost admisă, este evident că hotărârea judecătorească va reproduce cele reținute în rechizitoriu și cu care inculpatul a fost de acord. Pe cale de consecință, cel puțin în acest caz, hotărârea judecătorească va fi motivată prin preluarea ca atare a conținutului rechizitoriului.

În ceea ce privește completarea propusă la art. 421 C.p.p. cu un nou alineat, alin. (2), reamintim faptul că soluția *de lege lata* - respectiv posibilitatea de a fi condamnat de instanța de apel după achitare în fond, după readministrarea probatoriului și de către instanța de control judiciar - a fost validată în repetate rânduri de Curtea Europeană a Drepturilor Omului care s-a pronunțat în acest sens în mai multe cauze, cea mai recentă fiind cea în cauza Ovidiu Cristian Stoica împotriva României (din data de 24.04.2018).

63. Cu privire la **pct. 99** din inițiativa legislativă, privind modificarea propusă pentru art. 426 C.p.p. referitor la cazurile de contestație în anulare, apreciem că aceasta poate fi susținută. Totodată, la stabilirea formei finale a textului, opinăm că ar trebui avute în vedere și următoarele aspecte:

Prin această modificare propusă apreciem se tinde la a transforma contestația în anulare dintr-o cale de atac extraordinară într-una ordinară, prin intermediul căreia s-ar putea corecta erorile de judecată comise în procesul de aplicare a legii de către instanța de fond și instanța de apel.

Reamintim faptul că în numeroase cauze¹⁸ Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că respectarea dreptului la un proces echitabil și a principiului securității raporturilor juridice presupune ca nicio parte să nu fie autorizată să solicite reexaminarea unei hotărâri definitive și executorii numai în scopul obținerii unei noi decizii în această privință, iar simplul fapt că pot exista două puncte de vedere cu privire la acest subiect nu este suficient pentru rejudecarea cauzei.

¹⁸ Brumărescu împotriva României, hotărâre din 30 septembrie 1999, SC Masinexportimport Industrial Group SA împotriva României, hotărâre din 1 decembrie 2005, Piața Bazar Dorobanți SRL împotriva României, hotărâre din 4 octombrie 2007, Daniel și Niculina împotriva României, hotărâre din 27 martie 2009, Ștefan împotriva României, hotărâre din 6 aprilie 2010, Marian Niță împotriva României, hotărâre din 7 decembrie 2010

64. Referitor la **pct. 101** din inițiativa legislativă, în ceea ce privește propunerea de introducere a patru noi alineate, alin.(1¹) - (1⁴) după alineatul (1) al art. 438 din C.p.p, apreciem că revine legiuitorului să aprecieze asupra împrejurărilor care reprezintă cazuri de recurs în casație. În acest sens, este și jurisprudența Curții Constituționale – cu titlu de exemplu, arătăm că într-o decizie recentă au fost reținute următoarele:

„17. (...) Legea fundamentală nu cuprinde prevederi care să stabilească căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești, stabilind, în art. 129, că acestea se exercită "în condițiile legii" (în acest sens este Decizia nr. 251 din 10 mai 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 622 din 18 iulie 2005).

18. (...) legiuitorul, în virtutea prerogativelor conferite de art. 126 alin. (2) din Constituție, poate stabili reguli de procedură diferite, adecvate fiecărei situații juridice, iar, pe de altă parte, prevederile constituționale nu garantează folosirea tuturor căilor de atac.”¹⁹

Opinăm că, la stabilirea formei finale a textelor ce reglementează recursul în casație, ar trebui, pe o parte avut în vedere faptul că recursul în casație este o cale extraordinară de atac, iar pe de altă parte, prin modificările propuse (cazuri de recurs în casație și modul de reglementare), recursul în casație, nu trebuie să se suprapună peste calea de atac a apelului – în caz contrar, ne-am putea afla în situația în care legea procesual penală ar fi lipsită de un caracter accesibil și predictibil (dacă am două căi de atac în materie penală, una ordinară și alta extraordinară, reglementările propuse trebuie să permită delimitarea cazurilor în care ar urma să se aplice dispozițiile privind calea de atac a apelului de cele în care ar urma să se formuleze o cerere de recurs în casație).

Totodată, textele propuse corelate cu prevederile art. II din proiect referitoare la dispozițiile tranzitorii (în special cele ale alin. (2) al art. II) determină, în opinia noastră, încălcarea principiului securității juridice.

„(...) 83. Curtea reține că principiul neretroactivității legii este o componentă a securității juridice [prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituție], reglementată expres și separat prin art. 15 alin. (2) din Constituție, ceea ce înseamnă că legiuitorul constituant i-a acordat o atenție și importanță specială în cadrul principiului general al securității

¹⁹ Decizia Curții Constituționale nr. 659/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 250 alin. (4) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 916 din 16 decembrie 2014.

juridice. Potrivit acestui principiu, o hotărâre judecătorească ce se bucură de autoritate de lucru judecat nu mai poate fi desființată decât prin căile extraordinare de atac pentru motive exprese și limitativ enumerate [în prezent, recursul, contestația în anulare și revizuirea].

84. Cu referire la revizuire, Curtea a constatat că aceasta "este o cale extraordinară de atac promovată pentru a îndrepta erorile de fapt, în scopul restabilirii adevărului în cauză, ceea ce este în deplină concordanță cu prevederile art. 124 din Constituție privind înfăptuirea justiției (...) Interesul legat de stabilitatea hotărârilor judecătorești definitive, precum și a raporturilor juridice care au fost supuse controlului instanțelor prin hotărârile respective a impus ca legea să stabilească riguros și limitativ cazurile și motivele pentru care se poate exercita această cale de atac, precum și modul în care acestea pot fi probate" [Decizia nr. 266 din 6 martie 2008].

*85. Desigur, nimic nu împiedică legiuitorul să mărească/elimine unele motive în temeiul cărora se poate promova o cale de atac extraordinară, cu condiția să nu submineze securitatea juridică și ordinea publică; însă, o asemenea reglementare, din punctul de vedere al aplicării sale în timp, poate viza numai procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești, nu și cele care au fost finalizate prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive. Așadar, trebuie realizată o necesară distincție între *facta praeterita* - reprezentată de o hotărâre judecătorească definitivă, care se bucură de autoritatea lucrului judecat - și *facta pendencia*, reprezentată de cauzele aflate în curs de judecată. În caz contrar, s-ar ajunge la situația în care stabilitatea raporturilor juridice la baza căreia stă hotărârea judecătorească să fie vulnerabilizată/fragilizată prin posibilitatea mereu iminentă de a se reglementa noi și noi motive de revizuire care să pună în discuție sau să ducă la desființarea hotărârii judecătorești definitive, ceea ce este inadmisibil.*

86. Prin urmare, criteriul ce trebuie luat în seamă și care ține de esența art. 15 alin. (2) din Constituție raportat la aplicarea în timp a reglementărilor referitoare la căile de atac este data pronunțării hotărârii judecătorești. Astfel, în temeiul textului constituțional antereferit, legiuitorul poate supune hotărârea judecătorească unor căi de atac stabilite ca atare prin lege până la momentul pronunțării hotărârii judecătorești, drept care atât soluția Codului de procedură civilă din 1865 [art. 725 alin. 3 "Hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a

legii noi rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate"], cât și a Codului de procedură civilă în vigoare [art. 27 - "Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul."] respectă aceste exigențe constituționale. În schimb, legiuitorului îi este interzis să supună hotărârile judecătorești unor noi căi de atac reglementate după pronunțarea acestora. Aceeași regulă se aplică atât căilor ordinare, cât și extraordinare de atac, ambele categorii de căi de atac urmând să își păstreze aceeași configurație juridică de la data stabilită drept reper de către legiuitor [a se vedea distincția realizată de noul și vechiul Cod de procedură civilă]. Prin urmare, eliminarea unui motiv de revizuire sau adăugarea unui nou motiv de revizuire după pronunțarea hotărârii nu poate produce niciun efect, prin prisma aplicării legii în timp, cu privire la hotărârea judecătorească deja pronunțată.

87. Textul normativ al art. III din lege, prin modul în care este formulat, consacră o soluție legislativă de natură să submineze caracterul de stat de drept al României [art. 1 alin. (3) din Constituție] și principiul securității raporturilor juridice [art. 1 alin. (5) din Constituție], întrucât constituie premisa repunerii în discuție a tuturor hotărârilor judecătorești definitive pronunțate după 1991, data adoptării Constituției României.

88. De asemenea, având în vedere invocarea art. 6 din Convenție în componenta sa referitoare la securitatea raporturilor juridice, Curtea reține și încălcarea art. 21 alin. (3) din Constituție prin prisma acestui text convențional, întrucât, pe de o parte, acesta este o aplicare la nivel procesual a principiului general al securității raporturilor juridice rezultat din art. 1 alin. (5) din Constituție și, pe de altă parte, sfera de incidență a legii criticate vizează procedura civilă direct aplicabilă în litigiile de natură civilă.

89. În consecință, Curtea constată că dispozițiile art. III sunt neconstituționale, încălcând principiul neretroactivității legilor și al securității raporturilor juridice, precum și dreptul la un proces echitabil și caracterul de stat de drept al României [art. 1 alin. (3) și (5), art. 15 alin. (2) și art. 21 alin. (3) din Constituție]²⁰.

²⁰ Decizia Curții Constituționale nr. 377/2017 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru instituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 586 din 21 iulie 2017.

Opinăm că, *mutatis mutandis*, considerentele anterior citate sunt valabile și în ceea ce privește modificările din **art. II** al propunerii legislative la care se referă prezenta notă, motiv pentru care aceste texte nu pot fi susținute.

65. În ceea ce privește **pct. 102-105** din inițiativa legislativă, opinăm că modificarea propusă la **pct. 102** nu poate fi susținută, deoarece este contrară dispozitivului²¹ *Deciziei Curții Constituționale nr. 126/2016*²².

Considerăm că propunerea de la **pct. 103** nu este necesară, întrucât ipoteza propusă de la litera h) este deja reglementată de un articol distinct din Codul de procedură la art. 465 privind Revizuirea în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Pe cale de consecință, adoptarea textului propus la **pct. 103** ar conduce la un paralelism legislativ.

În ceea ce privește **pct. 104-105**, pentru a pune în acord dispozițiile art. 453 și art. 457 C.p.p. cu prevederile *Constituției*, așa cum a fost aceasta interpretată prin *Decizia Curții Constituționale nr. 2/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 453 alin.(3) și (4) teza întâi și ale art. 457 alin. (2) din Codul de procedură penală*, art. 453 și art. 457 C.p.p. trebuie modificate după cum urmează:

„Alineatele (3) și (4) ale articolului 453 se modifică și vor avea următorul cuprins:

(3) Cazul prevăzut la alin. (1) lit. f) poate fi invocat ca motiv de revizuire numai în favoarea persoanei condamnate sau a celei față de care s-a dispus renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei.

(4) Cazul prevăzut la alin. (1) lit. a) constituie motiv de revizuire dacă pe baza faptelor sau împrejurărilor noi se poate dovedi netemeinicia hotărârii de achitare, condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei, de amânare a aplicării pedepsei ori de încetare a procesului penal, iar cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) - d) și f) constituie motive de revizuire dacă au dus la pronunțarea unei hotărâri nelegale sau netemeinice.”

²¹ 1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Viorel Săvel Botezatu în Dosarul nr. 2.329/86/2015 al Curții de Apel Suceava - Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, care nu limitează cazul de revizuire la cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, este neconstituțională.

²² Decizia Curții Constituționale nr. 126/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 88 alin. (2) lit. d), art. 452 alin. (1), art. 453 alin. (1) lit. f), precum și ale art. 459 alin. (2) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 185 din 11 martie 2016.

„Alineatul (2) al articolului 457 se modifică și va avea următorul cuprins:

(2) Cererea de revizuire în defavoarea condamnatului, a celui achitat sau a celui față de care s-a încetat procesul penal se poate face în termen de 3 luni, care curge:

a) în cazurile prevăzute la art. 453 alin. (1) lit. a) - d), când nu sunt constatate prin hotărâre definitivă, de la data când faptele sau împrejurările au fost cunoscute de persoana care face cererea sau de la data când aceasta a luat cunoștință de împrejurările pentru care constatarea infracțiunii nu se poate face printr-o hotărâre penală, dar nu mai târziu de 3 ani de la data producerii acestora;

b) în cazurile prevăzute la art. 453 alin. (1) lit. a) - d), dacă sunt constatate prin hotărâre definitivă, de la data când hotărârea a fost cunoscută de persoana care face cererea, dar nu mai târziu de un an de la data rămânerii definitive a hotărârii penale;

c) în cazul prevăzut la art. 453 alin. (1) lit. e), de la data când hotărârile ce nu se conciliază au fost cunoscute de persoana care face cererea”.

Reamintim faptul că, prin proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, Legii nr.135/2010 privind Codului de procedură penală, precum și altor acte normative, Guvernul a propus un text identic (pct. 11 și 12 ale art. II din proiect).

66. Cu privire la **pct. 106** din inițiativa legislativă, în opinia noastră, alin.(2) al art. 466 C.p.p., în forma *de lege lata*, este conform cu prevederile art. 8 ale Directivei.

Pentru a asigura transpunerea art. 8 para. 6 al Directivei 2016/343/UE, opinăm că art. 557 C.p.p trebuie completat după cum urmează:

„După alineatul (11) al articolului 557 se introduce un nou alineat, alin. (12), cu următorul cuprins:

(12) Odată cu înmânarea mandatului de executare, persoanei condamnate i se aduce la cunoștință, sub semnătură, în scris, dreptul prevăzut de art. 466 alin. (1) iar în cazul în care persoana nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal”.

Reamintim faptul că, prin proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea

transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (Plx 537/2017), Guvernul României a propus un text identic (pct. 9 al art. II).

67. Referitor la **pct. 107** din inițiativa legislativă, în ceea ce privește propunerea de introducere a unui nou alineat, după alin.(2), alin. (3), la art.539 din C.p.p., apreciem că aceasta poate fi susținută.

Totodată, arătăm faptul că, în opinia noastră, orice intervenție asupra alin. (2) al art. 539 C.p.p. trebuie să aibă în vedere atât Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii nr. 15/2017 din 18 septembrie 2017, precum și jurisprudența Curții Constituționale.

„(...) 15. (...) instanța de contencios constituțional a reținut că, potrivit art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, legiuitorul a condiționat repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate de stabilirea acesteia prin ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei, după caz. Această condiționare dă naștere, în sarcina organelor judiciare anterior referite, unei obligații de a se pronunța prin încheieri definitive, conform textului criticat, cu privire la caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate dispuse pe parcursul procesului penal, inclusiv în etapele anterioare celei în care se pronunță hotărârea definitivă și care au făcut obiectul controlului pe calea contestației, sau care ar fi putut fi contestate, conform prevederilor art. 204 - 206 din Codul de procedură penală. De asemenea, aceasta presupune obligația instanței de judecată care se pronunță prin hotărâre definitivă asupra cauzei de a stabili caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate.

16. Prin aceeași decizie, Curtea a reținut că dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală sunt similare prevederilor art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968, care au fost supuse controlului de constituționalitate (...) prin care s-a constatat că textul de lege criticat este o concretizare a principiului constituțional prevăzut de art. 52 alin. (3) din Constituție, conform căruia "Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii [...]" și, pe cale de consecință, realizarea dreptului la repararea de către stat a pagubei cauzate prin erorile judiciare are loc în condițiile legii. Prin aceleași

decizii, Curtea a reținut că prevederile art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968 nu numai că nu îngădesc accesul liber la justiție, ci instituie tocmai normele procedurale necesare exercitării acestui drept, fiind în deplină concordanță și cu dispozițiile constituționale ale art. 126 alin. (2), în temeiul cărora procedura de judecată este prevăzută numai prin lege. De asemenea, Curtea a statuat în aceleași decizii că reglementarea expresă a actelor procedurale prin care se constată încălcarea libertății individuale nu este de natură a limita accesul liber la justiție al acelor persoane care nu se regăsesc în unul din cazurile enumerate în art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală din 1968, acestea având posibilitatea de a-și valorifica dreptul în justiție pe alte căi legale, dar în condițiile legii și urmând procedura prevăzută de lege.

17. Curtea a mai constatat că atribuirea de către legiuitor a competenței de a se pronunța asupra legalității măsurilor preventive privative de libertate organelor judiciare care se pronunță în ultimă instanță în cauzele penale, a fost realizată în exercitarea competenței sale constituționale prevăzută la art. 61 alin. (1) din Constituție. Totodată, Curtea a reținut că stabilirea, prin dispozițiile art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, a condiției de admisibilitate pentru obținerea despăgubirilor în fața instanței civile, criticate de autor, este în acord cu prevederile art. 126 alin. (2) din Constituție, conform cărora competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.

18. De asemenea, Curtea a reținut că, potrivit art. 5 paragraful 5 din Convenție, orice persoană, victimă a unei arestări sau dețineri în condiții contrare dispozițiilor aceluiași art. 5, are dreptul la reparații, paragraful 5 al art. 5 din Convenție fiind imediat următor celui care prevede că orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.

19. S-a arătat că, în aplicarea normelor europene anterior referite, prin Hotărârea din 12 decembrie 2002, pronunțată în cauza N. C. împotriva Italiei, paragraful 49, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că dispozițiile art. 5 paragraful 5 din Convenție sunt aplicabile în cazul unei privări de libertate în condiții contrare prevederilor paragrafului 1 al acestui articol. S-a arătat, de asemenea, că dreptul la

reparații prevăzut la paragraful 5 al art. 5 din Convenție presupune ca încălcarea dispozițiilor unuia dintre celelalte paragrafe să fie stabilită, fie de către o instanță națională, fie de către o instituție prevăzută prin Convenție. Prin aceeași hotărâre, paragraful 52, se arată că dreptul la reparații, garantat prin art. 5 paragraful 5 din Convenție, trebuie asigurat, în mod efectiv, cu un suficient grad de certitudine. De asemenea, prin Hotărârea din 27 septembrie 1990, pronunțată în Cauza Wassink împotriva Olandei, paragraful 37, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că statelor contractante nu le este interzisă condiționarea acordării unei indemnizații de dovada ce trebuie făcută de către cel interesat care a suferit un prejudiciu rezultat din această încălcare, întrucât, în domeniul art. 5 paragraful 5 calitatea de victimă este de conceput chiar în absența unui prejudiciu, dar nu există obligația de reparare, fără să existe prejudiciu material sau moral ce are a fi reparat. În acest sens, dispozițiile art. 5 din Convenție condiționează acest drept la reparație de necesitatea stabilirii unei detenții ilegale, din perspectiva dispozițiilor art. 5 paragrafele 1 - 4, care consacră detenția legitimă. Astfel, în Hotărârea din 3 iunie 2003, pronunțată în Cauza Pantea împotriva României, paragraful 301 și dispozitivul hotărârii, pct. 3 - 6, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat atât încălcarea art. 5 paragraful 1 (arestarea fără existența unor rațiuni plauzibile că s-ar sustrage urmăririi penale, după comiterea unei infracțiuni) și, deopotrivă, încălcarea dispozițiilor art. 5 paragraful 3 (deținerea a fost ordonată de o persoană care nu avea calitatea de "magistrat", în sensul Convenției, și că persoana nu a fost condusă "de îndată" în fața unui asemenea magistrat), precum și încălcarea art. 5 paragraful 4 (deoarece tribunalul nu a statuat într-un termen scurt cu privire la legalitatea deținerii sale), dar și a art. 5 paragraful 5 (pentru a nu fi obținut reparație pentru detenție ilegală în dreptul intern), suma acordată petentului cu titlu de despăgubiri fiind una globală, însă cu temeiuri juridice diferite, dar care se integrează dispozițiilor art. 5 din Convenție și susțin protejarea dreptului la libertate și siguranță ca drept fundamental al omului. ”²³

68. În ceea ce privește **pct. 110** din inițiativa legislativă, referitor la propunerea de modificare a art.598 alin.(1) lit. d), apreciem că aceasta

²³ Decizia Curții Constituționale nr. 271/2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 519 din 11 iulie 2016.

poate fi susținută, elementele propuse a fi reglementate reprezentând aspecte asupra cărora apreciem că Parlamentul trebuie să se pronunțe.

În opinia noastră, la stabilirea formei finale a textului, legiuitorul ar trebui să aibă în vedere faptul că, *de lege lata*, contestația la executare este o cale atac extraordinară, prin intermediul căreia nu se poate repune în discuție fondul cauzei.

69. Cu privire la **art. II** din inițiativa legislativă, opinăm că, *mutatis mutandis*, considerentele *Deciziei Curții Constituționale nr. 377/2017*, anterior citată, sunt valabile și în ceea ce privește acest articol al propunerii legislative.

70. Referitor la **art. III** din inițiativa legislativă, opinăm că, din rațiuni de tehnică legislativă, având în vedere numeroasele intervenții suferite de *Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală*, precum și existența a numeroase norme de trimitere în alte acte normative la articole sau alienate ale unor articole din C.p.p., unele dintre ele având indici, pentru a evita situația în care normele de trimitere nu ar mai avea corespondent în C.p.p., în cazul adoptării propunerii legislative, republicarea *Legii nr. 135/2010* ar trebui să se facă fără renumerotare.

71. De asemenea, cu privire la conținutul și aplicarea Codurilor penal și de procedură penală, vă facem cunoscut faptul că Ministerul Justiției a demarat un proces de analiză cu privire la această problemă atât în materie penală și procesual-penală, cât și în materie civilă și procesual-civilă.

În realizarea evaluării vor fi implicate, pe lângă comisiile de elaborare a noilor coduri și a legilor de punere în aplicare a acestora, instituțiile din cadrul autorității judecătorești și asociațiile magistraților, dar și celelalte profesii juridice cu atribuții în înfăptuirea actului de justiție ori conexe actului de justiție, instituții de învățământ superior și Institutul de Cercetări Juridice „*Acad. Andrei Rădulescu*” al Academiei Române, precum și reprezentanți ai societății civile.

În acest context, Ministerul Justiției a inițiat un amplu proces de consultare care implică toate autoritățile și entitățile menționate mai sus.

Apreciam că discutarea unor măsuri de politică penală de tipul celor propuse prin prezenta propunere legislativă ar trebui realizată într-un cadru mai larg de dezbateri, cu analizarea în detaliu a tuturor aspectelor pe care

le presupune, inclusiv din perspectiva integrării lor în cadrul legislativ existent.

De aceea, având în vedere modificările propuse și impactul acestora asupra ansamblului reglementărilor în vigoare în materie procesual-penală, apreciem necesar un dialog interinstituțional cu privire la aceste propuneri, alături de instituțiile cu competențe în domeniu, magistrați, practicieni și reprezentanți ai organizațiilor profesionale reprezentative.

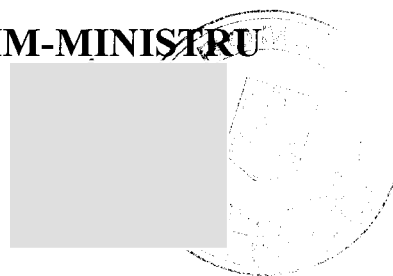
III. Punctul de vedere al Guvernului

Parlamentul va decide cu privire la oportunitatea adoptării acestei inițiative legislative.

Cu stimă,

Viorica DĂNCILĂ

PRIM-MINISTRU

Domnului senator **Călin-Constantin-Anton POPESCU-TĂRICEANU**
Președintele Senatului